

Erasmus+

ELGPN TOOLS

Suuntaviivoja elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikalle ja palvelujärjestelyille

YHTEISET TAVOITTEET JA PERIAATTEET
EU:N JÄSENMAILLE JA KOMISSIOLLE

EUROPEAN LIFELONG
GUIDANCE POLICY
NETWORK

**Suuntaviivoja elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikalle ja palvelujärjestelyille:
Yhteiset tavoitteet ja periaatteet EU:n jäsenmaille ja komissiolle**

Tämä on Eurooppalaisen elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan verkoston (ELGPN) laatima riippumaton raportti. ELGPN on Euroopan unionin (EU) jäsenvaltioiden muodostama verkosto, jota EU on rahoittanut Erasmus+-ohjelman kautta. Raportissa esitetyt näkemykset ovat ELGPN:n, eivätkä ne välttämättä edusta Euroopan komission virallista kantaa tai komission nimissä toimivien henkilöiden kantaa.

Tämä viitekehys ja suuntaviivojen sisältö pohjautuvat Eurooppalaisen elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan verkoston jäsenten asiantuntemukseen ja kokemukseen, ja ne on laadittu yhteistyössä asiaankuuluvien toimintapolitiikasta vastaavien yksiköiden (DG EAC ja DG EMPL, CEDEFOP ja ETF, EUPARL) sekä muiden eurooppalaisten (ETUC, FEDORA/EAIE, Euroopan laajuinen työvoimapalvelujen verkosto PES Network, Euroguidance) ja kansainvälisten (IAEVG, ICCDPP) organisaatioiden kanssa. Suuntaviivojen laatimisessa on hyödynnetty myös tietoa toimintapolitiikan tutkimuksista ja uraohjauksen katsauksista, joita ovat laatineet OECD, Maailmanpankki, UNESCO, ILO sekä EU:n virastot, kuten CEDEFOP ja ETF. Lisäksi on perehdytty EU:n ulkopuolisten maiden kokemuksiin. Tämä työväline on yhteenveto ELGPN:n jäsenien vuosina 2007–2015 tekemästä toimintapolitiikan kehitystyöstä. ELGPN kiittää tohtori John McCarthya tuesta suuntaviivojen laatimisessa.

© Eurooppalaisen elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan verkosto (ELGPN)

Koordinoija 2007–2015:
Jyväskylän yliopisto
Koulutuksen tutkimuslaitos (KTL)
<http://elgpn.eu>
elgpn@ju.fi

Kansi ja ulkoasu: Martti Minkkinen / Koulutuksen tutkimuslaitos
Taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy
Suomenkielinen käännös: Janne Ulvinen
Outi Ruusuvirta-Uuksulainen, Raimo Vuorinen ja Jaana Kettunen/Koulutuksen tutkimuslaitos

Suuntaviivojen suomenkielinen käännös on tehty valtakunnallisen Elinikäisen ohjauksen yhteistyöryhmän aloitteesta. Suomenkielinen julkaisu on tuotettu työ- ja elinkeinoministeriön tuella.

ISBN 978-951-39-6559-4 (nid.)
ISBN 978-951-39-6560-0 (verkkokj.)

Kirjapaino Kariteam
Jyväskylä 2016

Sisällys

1. Johdanto	5
1.1 Taustatietoa	5
1.2 Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka ja hallinnollinen vastuu	6
1.3 Tavoitteet	7
1.4 Suuntaviivojen laatimisen menetelmät	7
1.5 Elinikäisen ohjauksen merkittävyys	8
1.6 Suuntaviivojen ulottuvuudet.....	8
1.7 Suuntaviivojen perustana olevat periaatteet	9
1.8 Suuntaviivojen soveltamista tukevat työvälineet	10
1.9 Suuntaviivojen esittäminen ja muoto	10
1.10 Suuntaviivojen soveltaminen käytäntöön.....	10
1.11 Suuntaviivojen käyttäminen.....	12
2. Hallinnonalojen yhteisiä suuntaviivoja elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikalle ja TNO-palveluille	13
Suuntaviiva 1: Urasuunnittelutaidot.....	13
Suuntaviiva 2: Elinikäisen ohjauksen saatavuus.....	16
Suuntaviiva 3: Elinikäisen ohjauksen laatu.....	18
Suuntaviiva 4: Elinikäisen ohjauksen vaikuttavuus.....	19
Suuntaviiva 5: Strateginen johtaminen: koordinointi ja yhteistoiminta.....	20
Suuntaviiva 6: Koulutus- ja työmarkkinatiedon kehittäminen	22
Suuntaviiva 7: Alan ammattilaisten koulutus ja kelpoisuudet	24
Suuntaviiva 8: Elinikäisen ohjauksen rahoitus.....	26
Suuntaviiva 9: Tieto- ja viestintäteknologia elinikäisessä ohjauksessa	27

3. Suuntaviivoja elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikalle ja TNO-palveluille opetushallinnon alalla	30
Suuntaviiva 10: Ohjaus perusopetuksessa	30
Suuntaviiva 11: Ohjaus ammatillisessa koulutuksessa	34
Suuntaviiva 12: Ohjaus korkea-asteella	37
Suuntaviiva 13: Ohjaus aikuiskoulutuksessa	40
4. Suuntaviivoja elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikalle ja TNO-palveluille työ- ja elinkeinohallinnon alalla	43
Suuntaviiva 14: TNO-palvelut työssä oleville	43
Suuntaviiva 15: TNO-palvelut työttömille	46
Suuntaviiva 16: TNO-palvelut ikääntyville	49
5. Sosiaalinen osallisuus: Suuntaviivoja erityistä tukea tarvitsevien elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikalle ja TNO-palveluille	52
Suuntaviiva 17: TNO-palvelut syrjäytymisvaarassa oleville nuorille	52
Suuntaviiva 18: TNO-palvelut erityistä tukea tarvitseville.....	56
LIITE: Suuntaviivojen soveltamista tukevat ELGPN-työvälineet.....	58

Johdanto

1.1 Taustatietoa

Euroopan unionin neuvosto (2004, 2008) on määritellyt elinikäisen ohjauksen jatkuvaksi prosessiksi, jonka avulla kaikenikäiset kansalaiset pystyvät missä tahansa elämänvaiheessa tunnistamaan valmiutensa, taitonsa ja kiinnostuksensa, tekemään mielekkäitä koulutukseen ja ammattiin liittyviä päätöksiä sekä hallitsemaan yksilöllistä kehityskaartaan koulutuksessa, työssä ja muissa ympäristöissä. Ohjaus käsittää yksilöllisiä tai ryhmässä toteutettavia toimia (tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja, TNO-palveluja), jotka koskevat tietojen ja neuvojen antamista, taitojen arviointia, tukea sekä päätöksenteko- ja urasuunnittelutaitojen oppimista.¹ Se on yksi harvoista aktiivisista työmarkkinatoimenpiteistä, joilla on vaikutuksia oppimiseen (perusopetukseen ja ammatilliseen koulutukseen) ja kansalaisten työllistymiseen.²

Eurooppalainen kansalainen kohtaa useita haasteita työmarkkinoille siirtyessään ja palatessaan taukojen jälkeen työelämään. Niitä ovat muun muassa erilaisten koulutusohjelmien ja -urien tuntemus ja arviointi, erityisesti kansallisessa ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä. Haasteet liittyvät myös

jatkuvaan tietojen ja taitojen kysynnän ja tarjonnan vaihteluun paikallisilla, kansallisilla sekä laajemmin koko Euroopan unionin työmarkkinoilla. Kaikissa EU-jäsenmaissa kansalaisilla ei ole tasa-arvoisia mahdollisuuksia päästä laadukkaaseen koulutukseen. Elinikäisen ohjauksen avulla kansalaiset valmentautuvat tekemään mielekkäitä oppimiseen ja työhön liittyviä valintoja sekä valitsemaan tarkoitukseenmukaiset koulutusurat, jotka johtavat haluttuihin työmahdollisuuksiin. Se tarjoaa tukea kansalaisille koulutuksen ja työelämän nivelvaiheissa esimerkiksi siirryttäessä oppimisen ja työn vuoksi maan sisällä tai maasta toiseen.

Uraohjauksen ja elinikäisen ohjauksen merkittävyys³ kaikkien opiskelumuuotojen (mukaan lukien avoimien oppimateriaalien), työmahdollisuuksien ja liikkuvuuden saavuttamisessa on tunnustettu jo pitkään kansalaisten⁴ ja valtioiden⁵ taholta, sekä

¹ Euroopan unionin neuvoston (2008) päätöslauselma *Elinikäisen ohjauksen parempi sisällyttäminen elinikäisen oppimisen strategioihin*.

² Euroopan unionin neuvoston (2010) päätös jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista. Suuntaviiva 8.

³ ELGPN-sanastossa (2012) on 75:n elinikäisen ohjauksen (LLG) toimintapolitiikan kehittämiseen ja ohjaukseen liittyvän termin yhteisesti hyväksytyt määritelmät. Sanasto on käännetty viidelle kielelle.
http://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/english/ELGPN_tools_no2_glossary/

⁴ Special Eurobarometer European Area of Skills and Qualifications, heinäkuu 2014, on uusin EU:n kansalaisille tehty kysely, jossa on selvitetty tätä kysymystä. 70 % kyselyyn vastanneista arvioi uraohjauksen auttavan heitä valitsemaan oikean opintosuunnan. 60 % vastaajista raportoi sen auttavan heitä löytämään työpaikan.

⁵ Euroopan sosiaalisen peruskirjan artikla 9 (1961, uudistettu 1996), Kansainvälisen työjärjestön inhimillisten voimavarojen kehittämistä koskeva suositus (1975, uudistettu 2004).

yksilö- että yhteisötasolla⁶. Tämä on vahvistettu tai tojen ja tutkintojen eurooppalaista aluetta koskevassa toimintapolitiikassa (EASQ), EU:n Koulutus 2020 -strategiassa sekä Euroopan työllisyysstrategiassa. Tästä huolimatta merkittäväällä osalla EU:n kansalaisista ei ole vielä pääsyä elinikäiseen ohjaukseen.⁷ Eurooppalaisen elinikäisen ohjauksen verkosto perustettiin 2007 edistämään elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikkaa ja palvelujärjestelyjä Euroopan unionin jäsenvaltioissa EU:n laajuisen yhteistyön kautta.⁸ Nämä suuntaviivat on laadittu verkoston jäsenmaiden välisenä yhteistyönä.

Elinikäisellä ohjauksella on julkista lisäarvoa, joka ylittää opetuksen, koulutuksen, työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden toimintapolitiikan rajat sekä kansallisella että koko EU:n tasolla. Yksilöillä ja yhteisöillä tai ryhmällä on vaihtelevat valmiudet hankkia tietoa oppimis- ja työmahdollisuuksista, tulkita tätä tietoa, tehdä mielekkäitä päätöksiä sekä onnistua näiden päätösten toteuttamisessa omassa elämässään. Elinikäisellä ohjauksella on tärkeä rooli edellä kuvattujen erojen tasoittamisessa. Vaikka EU:n jäsenmaiden välillä on huomattavia eroja siinä, miten tällainen tukijärjestelmä pyritään luomaan, on olemassa tiettyjä yhtenevyyksiä siinä, mitä voidaan pitää hyvänä toimintapolitiikkana tai palvelujärjestelynä. Nämä yhteiset ominaisuudet ovat näiden suuntaviivojen perusta.

⁶ EU:n koulutusasioiden ministerineuvosto hyväksyi vuosina 2004 ja 2008 kaksi päätöslauselmaa, joissa painotetaan ihmisen koko elämän ajan kestävä uraohjauksen (”elinikäinen ohjaus”) poliittista merkittävyyttä, ja joissa määritetään EU:n toiminnan painopistealueet.

⁷ Special Eurobarometer European Area of Skills and Qualifications, heinäkuu 2014. 45 % vastaajista ilmoitti, ettei heillä ole pääsyä tällaisiin palveluihin.

⁸ www.elgpn.eu Verkostoon kuuluu 30:n EU- ja ETA-maan sekä yhden tarkkailijamaan (Sveitsi) koulutus- ja työllisyyspolitiikan kehittäjien tiimejä, muiden kansallisten toimielimien edustajia, alan johtavia asiantuntijoita, Euroopan parlamentin ja komission asiaankuuluvien toimintapolitiikasta vastaavien yksiköiden (DG EAC ja DG EMPL) ja virastojen (ETF ja CEDEFOP) edustajia sekä Euroopan laajuisen työvoimapaalvelujen verkoston, Euroopan palkansaajien keskusjärjestön (ETUC), Euroopan nuorisofoorumin, Euroguidancen, opiskelijoiden ohjauksen eurooppalaisen yhteisfoorumin (ent. FEDORA) sekä kansainvälisten yhteistyöorganisaatioiden (IAEVG, ICCDPP) edustajia.

1.2 Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka ja hallinnollinen vastuu

Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka ja hallinnollinen vastuu jakautuvat useamman ministeriön alaisuuteen kansallisesti ja alueellisesti. Nämä ministeriöt hoitavat yleensä perusopetukseen, korkeakoulutukseen ja tutkimukseen, ammatilliseen koulutukseen, työllisyyteen sekä nuoriso- ja sosiaalipalveluihin liittyviä asioita. Useissa jäsenmaissa on perustettu elinikäisen ohjauksen kansallisia neuvostoja tai foorumeita ja/tai yhteishallintoyksiköitä tai -valiokuntia, joiden tarkoitus on varmistaa elinikäisen ohjauksen koordinointi ja yhteistoiminta sekä politiikan että hallinnon näkökulmasta⁹. Näissä suuntaviivoissa on otettu huomioon ohjauksen monihallinnollinen luonne ja vastuun jakautuminen hallinnonalojen kesken. Suuntaviivat ovat joko hallinnolle yhteisiä tai yksittäisten ministeriöiden vastuualueisiin kuuluvia. Hallinnollinen vastuu tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen (TNO-palvelujen) ja työvälineiden kehittämisestä ja tarjoamisesta kansalaisille voidaan siirtää ministeriöltä palveluista vastaaville organisaatioille ja toimijoille¹⁰.

Euroopan unionin tasolla elinikäinen ohjaus on yhteinen toimintapolitiikan vastuualue, joka jakautuu opetus-, koulutus-, nuoriso-, työllisyys- ja sosiaalialoille. EU:n laajuisen toimintapolitiikan ja yhteistoiminnan näkökulmasta koulutus- ja nuorisoasioiden sekä työllisyys- ja sosiaalipolitiikan ministerineuvostoilla on vastuu asettaa suuntaviivoja elinikäistä ohjausta koskevalle toimintapolitiikalle. Niiden tukena toimivat temaattiset EU-komiteat, verkostot, asiantuntijaryhmät sekä DG EAC:n, DG EMPL:n ja Euroopan parlamentin toimintapolitiikasta vastaavat yksiköt.

⁹ Suomessa toimii opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön yhteisesti nimeämä valtakunnallinen elinikäisen ohjauksen työryhmä (ELO-ryhmä).

¹⁰ Palvelusta vastaavilla organisaatioilla ja toimijoilla tarkoitetaan tässä julkaisussa ympäristöjä, joissa tarjotaan elinikäistä ohjausta. Niitä ovat muun muassa koulut, ammatilliset oppilaitokset, aikuiskoulutuskeskukset, korkeakoulut, TE-palvelujen toimipisteet sekä muut organisaatioympäristöt.

1.3 Tavoitteet

Nämä suuntaviivat on laatinut Eurooppalaisen elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan verkosto. Niiden perustana ovat yhteiset elinikäisen ohjauksen tavoitteet ja periaatteet, jotka EU:n jäsenmaat ovat hyväksyneet vuonna 2005¹¹. Suuntaviivat pohjautuvat ELGPN:n linjauksiin ja kokemuksiin sekä verkoston yhteistyötahojen ilmoittamiin kansainvälisiin parhaisiin käytäntöihin.

- Näiden suuntaviivojen päämäärä on auttaa parantamaan kaikkien EU:n kansalaisten urasuunnittelutaitojen oppimisen laatua ja vaikuttavuutta. Niiden avulla pystytään yhtiämään urasuunnittelutaitojen oppimista opetushallinnossa sekä työ- ja elinkeinohallinnossa (TE-hallinnossa) ja lisäksi parantamaan palvelujen, työmuotojen ja menetelmien ammattimaisuutta.
- Nämä suuntaviivat toimivat helppokäyttöisenä viitemateriaalina kansallisessa ja EU:n tason päätöksenteossa. Niiden avulla päättäjät pystyvät tunnistamaan toimintapolitiikan osa-alueita, jotka on huomioitava tehtäessä päätöksiä TNO-palvelujen järjestämisestä erilaisissa koulutus- ja työllisyyssektoreiden ympäristöissä.
- Nämä suuntaviivat ovat yhteisten rajapintojen, tiedon, asiantuntemuksen ja avun lähde, jota voidaan käyttää EU:n jäsenmaiden ja yksittäisten alueiden itsearvioinnissa ja omaehtoisessa kehittämisessä, vertaisarvioinnissa sekä muissa ulkoisissa arvioinneissa (joiden suorittaja voi olla esimerkiksi OECD, CEDEFOP, ETF tai EHEA:n ministerikokous). Ne on tarkoitettu myös Euroopan unionin naapurimaiden käyttöön.
- Nämä suuntaviivat kannustavat dialogiin, kokemusten vaihtoon ja keskinäiseen toimintapolitiikoista oppimiseen. Ne toimivat inspiraation

lähteenä sekä kansallisella, EU:n laajuisella että kansainvälisellä tasolla. Ne on tarkoitettu tuotamaan lisäarvoa maiden omille toimintapolitiikoille ja palvelujärjestelyille huomioiden samalla sen, että eri maiden politiikat ja järjestelyt ovat eri kehitysvaiheissa.

- Nämä suuntaviivat auttavat EU:n jäsenmaita reagoimaan johdonmukaisesti yhteisiin opetus-, nuoriso-, koulutus-, työllisyys- ja osallistamispolitiikan haasteisiin, joita on nimetty muun muassa Koulutus 2020 (ET 2020) -strategiassa. Tämä tapahtuu helpottamalla oppimisen ja kokemusten vaihtoa sekä tarjoamalla yhteisen viitekehyksen tuleville elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikkaa koskeville toimenpiteille EU:n tasolla.
- Nämä suuntaviivat auttavat eurooppalaisia instituutioita vahvistamaan toimintapolitiikan koordinoitua ja yhteistoimintaa EU:n jäsen- ja naapurimaiden välillä. Ne on osoitettu perusopetukseen, koulutukseen, työllisyyteen ja sosiaaliseen osallisuuteen liittyvissä tehtävissä työskenteleville päättäjille, työmarkkinajärjestöille ja muille sidosryhmille, elinikäistä ohjausta tarjoaville tahoille sekä yksittäisille EU:n kansalaisille.

1.4 Suuntaviivojen laatimisessa käytetyt menetelmät

Tämän viitekehyksen ja suuntaviivojen perustana ovat seuraavat lähteet:

- Kokemukset EU:n jäsenmaista, kumppanuus- ja tarkkailijamaista, jotka ovat työskennelleet ELGPN-verkostossa elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikkaan ja palvelujärjestelyihin liittyvien kysymyksien parissa vuosina 2007–15 sekä tehneet yhteistyötä Euroopan komission (DG EAC ja DG EMPL) ja sen ETF- ja CEDEFOP-virastojen (joista jälkimmäinen on antanut muodollisen vastauksensa suuntaviivoihin), Euroopan parlamentin Policy Unit A

¹¹ CEDEFOP (2005) Improving lifelong guidance policies and systems – using common European reference tools. Luxembourg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto (Office for Official Publications of the European Communities).

-osaston sekä muiden eurooppalaisten (ETUC, FEDORA/ EAIE, Euroopan laajuinen työvoimapaalvelujen verkosto PES Network sekä Euroguidance) ja kansainvälisten (IAEVG, ICCDPP) organisaatioiden kanssa.

- Kansalliset kokemukset elinikäistä ohjausta koskevan toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen laatimisesta ELGPN:n jäsenenä toimivilta, opetus- ja työllisyysasioista vastaavien ministeriöiden viranhaltijoilta.
- CEDEFOP:n, ETF:n, OECD:n ja Maailmanpankin toimintapolitiikan tutkimuksien ja uraohjauksen tilannekatsauksien laatimisesta saatu asiantuntemus. Useat ELGPN:n jäsenet ovat olleet mukana näissä tehtävissä.
- EU:n toimintapolitiikan instrumentit, kuten elinikäistä ohjausta koskevat koulutus- ja nuorisoasioiden ministerineuvoston päätöslauselmat sekä EU:n yhteistyö ammatillisessa koulutuksessa (Kööpenhaminan prosessi – katso Riian päätelmät 2015¹²) sekä aiheeseen liittyvät Euroopan parlamentin päätöslauselmat.

Tämä viitekehys ja sen sisältö ovat käyneet läpi iterointiprosessin, joka käynnistyi ELGPN-verkoston työkokouksessa kesäkuussa 2013, ja jota jatkettiin sekä ELGPN:n yleiskokouksissa että niiden välillä kahden vuoden ajan.

1.5 Elinikäisen ohjauksen merkittävyys

Elinikäisen ohjauksen järjestäminen edistää osaltaan erilaisten yhteiskunta- ja talouspoliittisten tavoitteiden ja tuloksien saavuttamista:

- **Perusopetus ja ammatillinen koulutus:** opetukseen osallistuminen ja sitoutuminen, opiskelun jatkaminen ja tutkinnon suorittaminen, suoriutuminen ja tavoitteiden saavuttaminen,

lisäopintoihin ja työhön eteneminen, liikkuvuus, elinikäinen oppiminen.

- **Työmarkkinat:** työllisyysasteen parantaminen, työllistyminen ja työssä pysyminen, tulot ja tulotasopotentiaalın parantaminen, parempi työmarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan tasapaino, lyhyempi työttömyyskaus, sitoutuminen, työtehtävistä suoriutuminen, tuottavuus, työnantajan panostus työntekijöiden taitojen kehittämiseen, liikkuvuus ja työvoiman nivelvaiheet, työssä oppiminen, työvoiman osaamisen kehittäminen.
- **Sosiaalinen osallisuus:** yksilöiden ja ryhmien sosiaalinen ja taloudellinen integraatio, pitkäaikaistyöttömyyden ja köyhyyskierteiden vähentäminen, opetukseen ja työhön hakeutumisen esteiden ylittäminen, aktiivinen ikääntyminen, sukupuolten välinen ja yhteiskunnallinen tasa-arvo.
- **Talouselinekehitys:** korkeamman työllisyysasteen, paremman tuottavuuden, työvoiman osaamisen kehittämisen sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan paremman vastaavuuden tuottama taloudellinen hyöty.

Elinikäinen ohjaus auttaa EU:n kansalaisia tekemään parhaiten sopivia ja toteutettavissa olevia lisäkoulutukseen ja jatko-opintoihin tai työhön johtavia valintoja.

1.6 Suuntaviivojen ulottuvuudet

Useimmat EU:n kansalaiset oppivat ja tekevät työtä elämänsä aikana. Sen vuoksi näiden suuntaviivojen toimintapolitiikkaa koskevat ehdotukset ja tiedot kattavat TNO-palvelut opetus- ja TE-hallinnossa sekä sosiaalisen osallisuuden. Lisäksi niihin on sisällytetty kaikille sektoreille yhteiset aiheet.

Näissä suuntaviivoissa on huomioitu, että valtiot järjestävät elinikäisen ohjauksen eri tavoin, esimerkiksi eri-ikäisille tarjottavina erillisinä palveluina tai kaikenikäisille tarjottavana yhteisenä palveluna.

¹² http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/2015-riga-conclusions_en.pdf

1.7 Suuntaviivojen perustana olevat periaatteet

Kehittämisen ja toteuttamisen periaatteet:

- Suuntaviivat on kehitetty EU:n jäsenmaiden välisenä yhteistyönä (ELGPN), Euroopan komission (DG EAC ja DG EMPL) ja sen virastojen (CEDEFOP ja ETF), Euroopan parlamentin Policy Unit A -osaston sekä muiden sidosryhmien (lisätietoja on luvussa 1.4) toimiessa neuvoo-antavina eliminä.
- Kehitystyössä on käytetty EU:n toimintapolitiikkojen jakamista ja niistä oppimista avoimen koordinaation menetelmällä (Open Method of Co-ordination, OMC). Tavoitteena on ollut kansallisen toimintapolitiikan ja palvelujärjestelmien kehittäminen.
- Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen kehittämisessä on kunnioitettu kansallisten toimintapolitiikkojen ja toimintaympäristöjen monimuotoisuutta.
- EU:n jäsenmailla on itsemääräämisoikeus suuntaviivojen soveltamisessa.

Elinikäisen ohjauksen toimintaperiaatteet:

- **Kansalaiskeskeisyys:** julkisesti rahoitetut TNO-palvelut ovat olemassa kansalaisten palvelemissä. Ne tarjotaan joustavasti ja turvallisesti ilman syrjintää ja mahdollistetaan palvelujen henkilökohtaistaminen. Kansalaiset ovat avainasemassa palvelujen ja niiden tuotoksien suunnittelussa ja arvioinnissa.
- **Kokonaisvaltainen ja osallistava lähestymistapa:** julkisesti rahoitetuissa TNO-palveluissa on huomioitu kansalaisten erilaiset elämäkokemukset ja -vaiheet, monimuotoisuus, sukupuolierot sekä erilaiset sosiaaliset ja taloudelliset tilanteet.
- **Palvelujen saatavuus ja tasa-arvoisuus:** kansalaisilla on pääsy julkisesti rahoitettuihin TNO-palveluihin monikanavaisen palvelurakenteen kautta (esimerkiksi kasvokkain, kirjeitse, puhelimitse sekä sähköpostin ja internetin välityk-

sellä). Kaikilla kansalaisilla on käytettävissään samat palvelut.

- **Läpinäkyvyys/tunnistettavuus:** kansalaisten halutaan olevan tietoisia TNO-palveluista ja sekä niihin liittyvistä prosesseista ja toimenpiteistä sekä ymmärtävän niiden taustalla olevat periaatteet.
- **Urasuunnittelutaitojen yksilö- ja ryhmäta-son erot:** julkisesti rahoitettujen TNO-palvelujen toimintapolitiikoissa on huomioitu, että yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen kyvyt hallita koulutus- ja työuriaan vaihtelevat. Ohjauksessa kansalaiset parantavat taitojaan koulutus- ja työurien suunnittelussa ja hallinnassa sekä niihin liittyvissä nivelvaiheissa.
- **Sidosryhmien osallistuminen ja avoimuus:** Kaikki sidosryhmät osallistuvat elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen kehittämiseen ja haluavat jakaa osaamistaan (esimerkiksi strategioita, menetelmiä, konsepteja, työvälineitä ja toimintapolitiikkojen arviointituloksia) sekä saada aikaan keskustelua. Näin lisätään tietämystä ja parannetaan ongelmanratkaisukykyä sekä EU:n laajuisella että kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.
- **Tehokkuus ja tuloksellisuus:** julkisesti rahoitetut TNO-palvelut pystyvät osoittamaan valtioille ja veronmaksajille aikaansaamansa lisäarvon ja palvelujen toteuttamiseen sijoitetun pääoman tuoton.
- **Tutkimusperustaisen toimintapolitiikan kehitystyö:** tutkimus- ja arviointitulokset sisällytetään toimintapolitiikasta käytävään keskusteluun ja elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen kehitystyötä koskevaan päätöksentekoon.
- **Tulospainotus:** toimintapolitiikka tukee ja edistää elinikäisen ohjauksen toimilla saavutettavien koulutuksellisten, taloudellisten ja yhteiskunnallisten tuloksien saavuttamista.

- **Palvelujen ja työvälineiden ammattimaisuuden parantaminen:** TNO-palveluja (henkilökohtaiset tapaamiset, etäyhteydet, puhelut) ja työvälineitä (mediasta riippumatta) kehitetään ja otetaan käyttöön kansallisten standardien mukaisesti. TNO-palveluja tarjoavalla henkilöstöllä on tarvittava ammatillinen osaaminen, taidot ja pätevyys.
- **Integroidun toimintapolitiikan periaate:** elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka on olennainen osa opetus-, työ- ja elinkeino-, nuoris- sekä sosiaali- ja terveyspolitiikkaa. Elinikäistä ohjausta koskevan toimintapolitiikan yhtenäistämistä kaikilla näillä sektoreilla edistetään.

1.8 Suuntaviivojen soveltamista tukevat työvälineet

Eurooppalaisen elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan verkosto (ELGPN) on kehittänyt erilaisia työvälineitä, jotka auttavat päättäjiä ja muita sidosryhmiä soveltamaan suuntaviivoja käytäntöön. Tällaisia työvälineitä ovat elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan työkirja (Resource Kit), sanasto (Glossary), temaattiset katsaukset (Concept Notes) ja EU:n toimintapoliittiset katsaukset (Policy briefings). Näihin on viitattu aina tarvittaessa kunkin suuntaviivan kohdalla. Viitetiedoissa on mainittu myös muita aiheeseen liittyviä lähteitä. Kattava luettelo ELGPN-työvälineistä lyhyine kuvauksineen on liitteessä 1. Nämä työvälineet on tarkoitettu käytettäväksi aiheeseen liittyvän suuntaviivan yhteydessä.

1.9 Suuntaviivojen esittäminen ja muoto

Suuntaviivat on jaoteltu neljään osioon:

Hallinnonalojen yhteiset toimintapolitiikan osa-alueet (9 suuntaviivaa)

1. Urasuunnittelutaidot
2. Elinikäisen ohjauksen saatavuus
3. Elinikäisen ohjauksen laatu
4. Elinikäisen ohjauksen vaikuttavuus
5. Strateginen johtaminen: koordinointi ja yhteistoiminta
6. Koulutus- ja työmarkkinatiedon kehittäminen
7. Alan ammattilaisten koulutus ja kelpoisuudet
8. Elinikäisen ohjauksen rahoitus
9. Tieto- ja viestintäteknologia elinikäisessä ohjauksessa

Opetushallinnon ala (4 suuntaviivaa)

10. Ohjaus perusopetuksessa
11. Ohjaus ammatillisessa koulutuksessa
12. Ohjaus korkea-asteella
13. Ohjaus aikuiskoulutuksessa

Työ- ja elinkeinohallinnon ala (3 suuntaviivaa)

14. TNO-palvelut työssä oleville
15. TNO-palvelut työttömille
16. TNO-palvelut ikääntyville

Sosiaalinen osallisuus (2 suuntaviivaa)

17. TNO-palvelut syrjäytymisvaarassa oleville nuorille
18. TNO-palvelut erityistä tukea tarvitseville

Kussakin suuntaviivassa on neljä osaa: (i) sisällön määritelmä, (ii) merkittävyys, (iii) hyvin toimivat TNO-palvelut (hyvän toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen elementit) ja (iv) lisätietoja päätöksenteon perustaksi.

Hyväksi arvioidut toimintapolitiikat ja palvelujärjestelyt perustuvat kaikkien ELGPN:n jäsenten sekä opetus- ja työministeriöiden edustajien yhteiseen näkemykseen sekä kansainvälisten raporttien ja vertailututkimuksien tuloksiin (lisätietoja on luvussa 1.4).

1.10 Suuntaviivojen soveltaminen käytäntöön

Kaikkia hallinnonalojen yhteisiä suuntaviivoja (1–9) voidaan käyttää kunkin sektorin tarkasteluun jäljempänä olevan taulukon mukaisesti.

EU:n jäsenmaat voivat käyttää taulukkoa 1 apuna päättäessään, mitä hallinnonalojen yhteisiä suunta-

viivoja he haluavat käyttää oman maansa vastaavien sektoreiden tarkasteluun.

Vaikka kukin suuntaviiva on laadittu omaksi kokonaisuudekseen ja muista suuntaviivoista erillään käytettäväksi, joidenkin suuntaviivojen välillä on vahvoja ja ilmeisiä yhteyksiä. Niitä ovat esimerkiksi suuntaviivat 9 (rahoitus) ja 4 (vaikuttavuus)

tai suuntaviivat 3 (laatu) ja 7 (alan ammattilaisten koulutus ja kelpoisuudet). Taulukon 2 avulla lukija voi hahmottaa hallinnonalojen yhteisten osa-alueiden väliset sisäiset suhteet ja pystyä tekemään kansallisen tason päätöksiä siitä, mitä suuntaviivojen yhdistelmää tulee käyttää kyseessä olevan hallinnonalan tarkasteluun.

Taulukko 1: Ohjauksen tarjonnan tarkastelu sektoreittain hallinnonalojen yhteisten suuntaviivojen avulla

	Perusopetus	Ammatillinen koulutus	Korkea-aste	Aikuis-koulutus	Työssä	Työtön	Ikään-tyvät	Riski-ryhmään kuuluvat nuoret	Erityistä tukea tarvitsevat ryhmät
Urasuunnittelutaidot									
Saatavuus									
Laatu									
Tutkimusperusta									
Johtajuus									
Koulutus- ja työmarkkinatieto									
Koulutus									
Rahoitus									
TVT									

Taulukko 2: Hallinnonalojen yhteisten suuntaviivojen väliset yhteydet

	Urasuunnittelutaidot	Saatavuus	Laatu	Tutkimusperusta	Johtajuus	Koulutus- ja työmarkkinatieto	Koulutus	Rahoitus	TVT
Urasuunnittelutaidot	XXX								
Saatavuus		XXX							
Laatu			XXX						
Tutkimusperusta				XXX					
Johtajuus					XXX				
Koulutus- ja työmarkkinatieto						XXX			
Koulutus							XXX		
Rahoitus								XXX	
TVT									XXX

1.11 Suuntaviivojen käyttäminen

Näitä suuntaviivoja voivat käyttää kansalliset, alueelliset ja paikalliset tahot ja sidosryhmät, jotka ovat kiinnostuneita vertailemaan, tarkastelemaan ja parantamaan käytössä olevaa elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikkaa ja palvelujärjestelyjä. Sidosryhmän edustaja voi valita yhden tai useita suuntaviivoja, kuten suuntaviivan 11 (ohjaus ammatillisessa koulutuksessa), ja tarkastella sen pohjalta, millaisia sillä hetkellä käytössä olevat ammatillisen koulutuksen elinikäisen ohjauksen käytännöt ovat verrattuna suuntaviivassa esitettyihin, hyväksi todettuihin toimintapolitiikkoihin ja palvelujärjestelyihin. Jos

sidosryhmän edustaja haluaa syventää näkemyksiään, suuntaviivan yhteydessä on tarjolla lisätietoja päätöksenteon tueksi.

Kansallisella ja alueellisella tasolla suuntaviivoja voidaan hyödyntää myös vertailukohtana opetuksen, koulutuksen, työllistämisen ja sosiaalisen osallisuuden toimintapolitiikoille.

Niitä voidaan käyttää vastaavasti myös EU:n tasolla. CEDEFOP voi hyödyntää suuntaviivoja kansallisten raporttien ja vertailututkimuksien laatimisessa, ja niitä voidaan käyttää lähtökohtana Euroopan koulutussäätiön (ETF) työlle Euroopan unionin naapurimaissa.

Hallinnonalojen yhteisiä suuntaviivoja elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikalle ja TNO-palveluille

Tämä luku sisältää suuntaviivat yhdeksää elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan osa-aluetta varten. Ne on tarkoitettu yhteisesti opetus-, koulutus- ja työmarkkinasektoreille. Ensimmäiset viisi suuntaviivaa (urasuunnittelutaidot, saatavuus, laadunvarmistus, vaikuttavuuden arviointi sekä koordinointi ja yhteistoiminta) ovat muodostaneet ELGPN:n työn painopistealueen ja perustuvat Euroopan unionin neuvoston vuonna 2008 antamaan päätöslauselmaan.

Suuntaviiva 1: Urasuunnittelutaidot

Määritelmä

Urasuunnittelutaidoilla (career management skills, CMS) viitataan kompetensseihin (tietoihin, taitoihin ja asenteisiin), joiden avulla kaiken ikäiset ja eri elämäntilanteissa olevat kansalaiset parantavat kykyään hallita omia koulutus- ja työuriaan.

Nämä tiedot, taidot ja asenteet liittyvät persoonallisuuden kasvuun, opiskelun suunnitteluun ja urasuunnitteluun. Esimerkkejä persoonallisuuden kasvusta ovat omien kykyjen ja kiinnostuksen kohteiden tiedostus sekä itsearviointitaitojen, sosiaalisten taitojen ja suunnittelutaitojen kehittyminen.

Esimerkkejä opiskelun suunnittelusta ovat koulutukseen osallistuminen ja sitoutuminen sekä oppijan, oppimisen ja työn välisen yhteyden ymmärtäminen. Esimerkkejä urasuunnittelusta ovat koulutus- ja työmahdollisuuksia sekä niiden vaatimuksia koskevan tiedon etsiminen, tämän tiedon arviointi ja analysointi itsetuntemuksen pohjalta, urapäätöksiä tekeminen sekä nivelvaiheiden onnistuminen.

Nämä tiedot, taidot ja asenteet muuttuvat ajan myötä. Ihmisillä on eri elämänvaiheissa erilaisia kompetenssien hallintaan liittyviä odotuksia. Jotakin näistä taidoista tarvitaan kaikissa elämäntilanteissa, kun taas toiset liittyvät nimenomaisesti oppimis- ja ammatti-identiteetin muodostumiseen ja päätöksentekoon.

Merkittävyys

- Uraidentiteetin muodostuminen on jatkuva kehitysprosessi, joka alkaa jo varhaisessa elämänvaiheessa. Oppilaitoksissa urasuunnittelutaitojen opettaminen ja oppiminen lisäävät opiskeluun osallistumista ja sitoutumista, parantavat oppimiskykyä ja opintojen edistymistä sekä edistävät työelämään siirtymistä, työelämässä etenemistä, lisäopintoihin hakeutumista ja työllistymistä.

- Urasuunnittelutaitojen kehittäminen parantaa työntekijöiden osaamista ja yritysten tuloksellisuutta sekä edistää kansalaisten uran ja työtehtävien kehitystä, työllistävyyttä ja työllistymisen jatkuvuutta.
- Työelämän ulkopuolella olevien kansalaisten urasuunnittelutaitojen parantaminen voi edistää heidän työelämäänsä siirtymistään ja parantaa mahdollisuuksia sosiaalista osallisuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.
- Urasuunnittelutaidot parantavat työvoiman tuottavuutta, kilpailukykyä, joustavuutta ja liikkuvuutta sekä yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen hyvinvointia.
- Urasuunnittelutaidot auttavat yksilöitä asettamaan päämääriä sekä suunnittelemaan strategioita ja tarvittavia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- auttavat muodostamaan viitekehysten, jossa on määritetty kompetenssit, joita kansalaisella on oltava onnistuakseen hallitsemaan oppimiseen ja työhön liittyviä valintoja pitkällä aikavälillä, ja jossa urasuunnittelun tavoitteet ja tulokset vaihtelevat yksilön kehitysvaiheen mukaisesti
- tukevat urasuunnittelutaitojen opetusta ja oppimista opetus- ja koulutusympäristöissä joko erillisinä koulutusohjelmina tai muuhun opetukseen sisällytettynä
- edistävät TE-palveluissa asiakkaiden urasuunnittelutaitojen kehittymistä¹³
- kouluttavat kouluttajia: edistävät ohjaajien¹⁴ koulutusta, jotta he pystyvät avustamaan kansalaisia urasuunnittelutaitojen opettelussa

¹³ Public Employment Services' contribution to EU 2020. PES 2020 strategy output paper. <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=9690&langId=en>

¹⁴ Näissä suuntaviivoissa termillä "ohjaaja" tarkoitetaan henkilöitä, joiden päätehtävä ja erikoistuminen liittyvät urasuunnittelun ohjaukseen erilaisissa työympäristöissä. Termiä voidaan täsmentää erilaisilla etuliitteillä. Tällainen henkilö on esimerkiksi opinto-ohjaaja. Termillä "henkilöstö" viitataan urasuunnittelun ohjausta sivutoimisesti tekeviin tai ohjauksellista työtä tekeviin henkilöihin tai henkilöihin. Tällainen henkilö on esimerkiksi opettaja.

- suosivat urasuunnittelutaitojen opetusta, oppimista ja kehittämistä työpaikoilla (henkilöstön osaamisen kehittäminen, uudelleen koulutus sekä työttömille ja työttömyysuhan alaisille kohdistetut interventiot)
- tukevat urasuunnittelutaitojen opetuksen ja sen vaikutusten seuranta- ja arviointia
- huomioivat oppimisympäristön (kulttuurin, koulutusasteen, pedagogisen perinteen)
- hyödyntävät oppijoiden taustan, lähtökohtien ja valmiuksien monimuotoisuutta urasuunnittelutaitojen opetuksessa ja tuovat sen esille rikastuttavana ja ymmärrystä lisäävänä ominaisuutena
- käyttävät hallinnonalojen rajat ylittävää lähestymistapaa ja tekevät yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa siten, että urasuunnittelutaitojen oppimisen jatkuvuutta tuetaan oppijan siirtymässä eri kouluasteiden tai hallinnonalojen välillä.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi¹⁵

- ELGPN (2015) ELGPN Tools No. 4: *Designing and Implementing Policies Related to Career Management Skills (CMS)*.
- ELGPN (2012). *Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka: Eurooppalaisia lähtökohtia kansalliselle kehittämistyölle*. ELGPN Tools No. 1, luku 4: *Urasuunnitteluvalmiudet*. Saatavana bulgarian, kroatian, tšekin, hollannin, englannin, viron, suomen, ranskan, saksan, kreikan, unkarin, italian, latvian, liettuan, puolan, portugalilain, serbian ja sloveenin kielillä.
- Gravina, Dorianne ja Lovšin, Miha (2012). *Career Management Skills: Factors in Implementing Policy Successfully*. ELGPN Concept Note No. 3. Saatavana kroatian, hollannin, englannin, saksan, kreikan, latvian ja portugalilain kielillä.

¹⁵ Kaikki ELGPN:n julkaisut ovat saatavana osoitteessa <http://www.elgpn.eu/publications>

- Hooley, T., Watts, A.G., Sultana, R.G. ja Neary, S. (2013). The 'Blueprint' framework for career management skills: a critical exploration. *British Journal of Guidance & Counselling*, Vol. 41, No. 2, 117131. <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/03069885.2012.713908>

Suuntaviiva 2: Elinikäisen ohjauksen saatavuus

Määritelmä

Saatavuus tarkoittaa keinoja ja olosuhteita, jotka mahdollistavat kansalaisille TNO-palvelujen, työvälineiden ja resurssien käytön urasuunnittelussa elämän eri vaiheissa. Näin he pystyvät tekemään mielekkäitä oppimiseen, uraan ja työhön liittyviä päätöksiä¹⁶ sekä kehittämään urasuunnittelutaitojaan. TNO-palveluja ovat muun muassa itsenäisesti käytettävät palvelut, tuettu asiakaspalvelu ja henkilökohtainen ohjaus. Ne auttavat kansalaisia tekemään tietoon perustuvia ja mielekkäitä ammattiin, koulutukseen, työhön ja elämänhallintaan liittyviä valintoja. Näitä palveluja tarjotaan kasvokkain ohjauksena (yksilöille tai ryhmille) tai etäpalveluina internetin tai puhelimen välityksellä. Ohjausresursseihin kuuluvat työmarkkinatieto sekä itsearviointivälineet, jotka on suunniteltu auttamaan yksilöitä muodostamaan käsityksen siitä, mitä he tietävät itsestään, saatavilla olevista vaihtoehdoista ja omista päätöksentekotavoistaan. Varsinaiset ohjauspalvelut auttavat kansalaisia käyttämään ohjausresursseja omiin tarpeisiinsa sopivalla tavalla. Elinikäisen ohjauksen palvelujen kysyntä on tarjontaa suurempi. Monet eivät pysty käyttämään palveluja esimerkiksi fyysisistä, maantieteellisistä, taloudellisista tai sosiaalisista syistä sekä eräissä tapuksissa sen vuoksi, ettei heillä ole tietoa palvelujen olemassaolosta tai niiden hyödyistä.

Merkittävyys

- TNO-palvelujen, toimintojen, työvälineiden ja resurssien saatavuuden parantaminen edistää kansalaisten mahdollisuuksien yhdenvertaisuutta, yhteiskunnallista tasa-arvoa, liikkuvuutta ja yhteiskunnan sisäistä eheyttä.

- Elinikäisen ohjauksen palvelut levittävät kansalaisille tietoa EU:n opiskelijoille ja työntekijöille tarkoitetuista liikkuvuustyövälineistä sekä ammatillisesti kehittävästä avoimista oppimateriaaleista.
- Saatavuuden parantaminen tukee EU:n koulutus- ja nuorisoasioiden ministerineuvoston elinikäistä ohjausta koskevan päätöslauselman (2008)¹⁷ suositusten toteutumista ja vahvistaa Euroopan kansalaisten oikeutta ohjauspalveluihin¹⁸ Euroopan sosiaalisen peruskirjan mukaisesti.

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- ovat käyttäjäystävällisiä: niitä tarjotaan sellaisin keinoin ja sellaisina aikoina, että kansalaiset pystyvät niitä käyttämään, sekä sellaisella tavalla, joka edistää palvelujen käyttöä sekä monimediaisesti ja -kanavaisesti (kuten puhelimella tai verkkotyökaluilla) että kasvotusten
- vastaavat tarkoituksenmukaisesti sekä jonkin verran tai runsaasti apua tarvitsevien henkilöiden että palveluja itsenäisesti hyödyntävien käyttäjien tarpeisiin
- tarjoavat selkeästi hahmotettavan matalan kynnyksen palvelujen valikoiman, joka perustuu arvioon ihmisten toiveista ja tarpeista sekä huomioi heidän asumis- ja työskentely-ympäristönsä ja kulttuuriset valmiutensa palvelujen käyttöön (erityisesti maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kohdalla), ja joka on tarjolla elämänkaaren tärkeiden päätöksentekohetkien ja nivelvaiheiden aikana

¹⁶ Elinikäisen ohjauksen saatavuuden parantaminen oli painopistealue EU:n koulutusasioiden ministerineuvoston jäsenmaille antamassa päätöslauselmassa (2008) *Elinikäisen ohjauksen parempi sisällyttäminen elinikäisen oppimisen strategiaihin*. Lisäksi se on nimetty EU:n jäsenvaltioiden toimenpiteitä edellyttäväksi alueeksi EU:n koulutusasioiden ministerineuvoston päätöslauselmassa (2004) *Politiikkojen, järjestelmien ja käytäntöjen tehostamisesta elinikäisen ohjauksen alalla*.

¹⁷ ”Ohjauspalvelujen olisi yleishyödyllisinä palveluina oltava kaikkien kansalaisten ulottuvilla riippumatta heidän tietotasostaan ja alkuperäisestä valmiuksistaan ja lisäksi helposti ymmärrettäviä ja asianmukaisia. Erityisesti olisi pyrittävä parantamaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ryhmien ja erityistarpeita omaavien henkilöiden mahdollisuuksia saada ohjauspalveluja.”

¹⁸ Euroopan sosiaalinen peruskirja, Torino, 18.X.1961.

- tukevat urasuunnittelun ohjauksen sisällyttämistä perusopetuksen opetussuunnitelmaan kustannustehokkaana toimenpiteenä, jolla pystytään tavoittamaan kokonainen ikäryhmä
- kohdistetaan ryhmille, jotka ovat sosiaalisen ja taloudellisen syrjäytymisen vaarassa
- tarjotaan alueen yleisimmin käytetyllä kielellä ja tarvittaessa myös muilla (alueella käytössä olevilla tai vierailta) kielillä
- pystyvät kuvailemaan elinikäisen ohjauksen luonteen sekä tiedottamaan sen hyödyistä ja palveluvalikoimasta kansalaisille eri verkostojen kautta
- käyttävät kumppanuuteen/kollegiaalisuuteen perustuvaa lähestymistapaa TNO-palvelujen tavoitavuuden laajentamiseksi eri työympäristöissä
- toimivat erityistä tukea tarvitsevien asiakasryhmien parissa yhteistyössä järjestöjen ja vapaaehtoisten toimijoiden kanssa sekä mahdollisuuksien mukaan myös mobiililaitteilla käytettävien palvelujen kautta
- edistävät palvelujen, työvälineiden ja resurssien koordinoitua ja yhteistoimintaa eri hallinnonalojen sisällä ja niiden välillä
- edistävät kaikissa muodoissa olevien tietolähteiden avointa saatavuutta, hyödyntäen erityisesti tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- ELGPN (2012). *Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka: Eurooppalaisia lähtökohtia kansalliselle kehittämistyölle*. ELGPN Tools No. 1, luku 5: Saatavuus.
Saatavana bulgarian, kroatian, tšekin, hollannin, englannin, viron, suomen, ranskan, saksan, kreikan, unkarin, italian, latvian, lietuan, puolan, portugalilain, serbian ja sloveenin kielillä.
- ELGPN (2015) ELGPN Tools No. 5: *Strengthening the Quality Assurance and Evidence-base of Lifelong Guidance*.
- OECD (2001). *The Role of Information and Communication Technologies in an integrated career information and guidance system*.
<http://www.oecd.org/edu/research/2698249.pdf>
Saatavana englannin ja ranskan kielillä.

Suuntaviiva 3: Elinikäisen ohjauksen laatu

Määritelmä

Laadunvarmistus tarkoittaa elinikäisessä ohjauksessa toimintapolitiikkaa, standardeja ja toimenpiteitä, joita käytetään apuna TNO-palvelujen arvioinnissa kansalaisen ja muiden sidosryhmien näkökulmasta, ja jotka johtavat näiden palvelujen jatkuvaan kehitykseen.

Merkittävyys

- Elinikäisen ohjauksen laadunvarmistus puolustaa EU:n kansalaisten etua varmistamalla, että TNO-palvelut tuotetaan ennalta määritettyjen laatustandardien mukaisesti.¹⁹
- Laadunvarmistus takaa yhdenmukaiset TNO-palvelut kaikilla hallinnon aloilla ja kaikissa elämänvaiheissa sekä kansalaisen maantieteellisestä, sosiaalisesta tai taloudellisesta tilanteesta riippumatta.
- Lisäksi laadunvarmistuksella taataan, että veronmaksajien ja yksityisesti rahoitettuihin TNO-palveluihin sijoitetut varat on käytetty hyödyllisesti. Tämä koskee erityisesti tilanteita, joissa valtiot siirtävät vastuun TNO-palvelujen järjestämisestä alueille, kunnille ja/tai muille organisaatioille.

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- huomioivat sidosryhmien (palvelun olemassa olevien ja mahdollisten käyttäjien, veronmaksajien, työmarkkinajärjestöjen, palveluorganisaatioiden johdon, ohjaajien) näkökulmia elinikäisen ohjauksen laadunvalvontajärjestelmissä, huomioiden näiden näkökulmien monimuotoisuuden

- edistävät yhteisten ja ammattimaisten laatu-standardien kehittämistä. Näiden standardien tulee koskea sekä julkisen että yksityisen sektorin TNO-palveluja koulutus-, työllisyys- ja sosiaalialalla
- tukevat arviointi- ja palautejärjestelmien käyttöä, erityisesti palveluiden käyttäjän näkökulmasta
- korostavat ohjaajien ammattitaidon tärkeyttä tukemalla TNO-palveluja tarjoavien henkilöiden ammatillista perus- ja jatkokoulutusta.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- CEDEFOP (2005). *Improving lifelong guidance policies and systems – using common European reference tools*. Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto (Office for Official Publications of the European Communities). Saatavana englannin, ranskan, saksan, italian, puolan, portugalin ja espanjan kielillä.
- ELGPN (2015) ELGPN Tools No. 5: *Strengthening the Quality Assurance and Evidence-base of Lifelong Guidance*.
- ELGPN (2012). *Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka: Eurooppalaisia lähtökohtia kansalliselle kehittämistyölle*. ELGPN Tools No. 1, luku 6: *Laatu ja tutkimusperusta* sekä liite D *Laadunvarmistuksen ja tutkimusperustan (QAE) viitekehys*. Saatavana bulgarian, kroatian, tšekin, hollannin, englannin, viron, suomen, ranskan, saksan, kreikan, unkarin, italian, latvian, liettuan, puolan, portugalin, serbian ja sloveenin kielillä.

¹⁹ EU:n koulutus- ja nuorisoasioiden ministerineuvoston päätöslauselmassa (2008) *Elinikäisen ohjauksen parempi sisällyttäminen elinikäisen oppimisen strategioihin* nimesi elinikäisen ohjauksen tarjonnan laadunvalvonnan EU:n jäsenmaiden painopistealueeksi

Suuntaviiva 4: Elinikäisen ohjauksen vaikuttavuus

Määritelmä

Elinikäisen ohjauksen vaikuttavuudessa on kyse toimintapolitiikkojen, palvelujärjestelyjen ja ohjaus-toiminnan käytöstä ja analysoinnista. Tieteellisen tutkimuksen keinoin kerätään ja analysoidaan ohjauksen vaikutuksista ja tuloksista, ohjauksen kohdenne-tusta rahoituksesta sekä käytetyistä henkilöresursseista opetus-, koulutus-, työllisyys- ja sosiaalialoilla.

Merkittävyys

- Tietojen kerääminen ja analysointi edistää tutkimusperusteisen toimintapolitiikan kehitystyötä.
- Vaikuttavuuden arviointi tukee toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen kehitystyön eri osa-alueita, kuten strategisten tavoitteiden asettamista, palvelujen suunnittelua ja kehitystä, palvelujen toteuttamisen puutteiden ja ohjaajien koulutustarpeiden tunnistamista sekä resurssien ja ohjauksen toteutukseen käytettyjen varojen optimointia.
- Vaikuttavuuden arviointi tukee yhteiskunnallisen vastuun seurantaan sekä ohjausmenetelmien, -työvälineiden ja -käytäntöjen yhdenmukaisuuden varmistamista sekä tarjoaa kriittisen näkemyksen niiden sovellettavuudesta muissa toimintaympäristöissä.
- Luotettava tutkimusperustainen tieto uraohjauksen eri työmuotojen vaikuttavuudesta on edellytys hyvän toimintapolitiikan kehitystyölle.²⁰

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- tukevat järjestelmällistä tiedonkeruuta ohjauksen vaikutuksista ja seurauksista sekä yksilöiden

ja valtioiden saavuttamien kustannushyötyjen seurantaan ja arviointia

- tukevat yhteisten toimintapolitiikkakohtaisten indikaattoreiden kehitystyötä ja soveltamista opetus-, koulutus-, työllisyys- ja sosiaalialalla
- edistävät toimintapolitiikan kehittämistä tukevaa tutkimustyötä, joka sisältää muun muassa markkinatutkimukset, akateemiset tutkimukset, pitkittäistutkimukset, vaikutuksien arvioinnit aikasarja-analyyysinä sekä kustannustehokkuus-tutkimukset
- tukevat tiedonkeruustrategioita, joilla pyritään tunnistamaan uusien, erilaisten ja laajempien palvelujen ja kohderyhmien tarvetta
- kiinnittävät huomiota käyttäjähöyry- ja käyttäjätyytyväisyystietoihin sekä urasuunnittelutoimien oppimisen vaikutuksiin kansalaisille
- tukevat yksityisen sektorin palveluja koskevan tiedon keräämistä ja arviointia
- tarjoavat monimuotoisten ja -kanavaisten TNO-palvelujen mallissa selkeät, tutkimusperustaiset periaatteet sille, miten rahoitus tulee kanavoida ja kohdistaa eri prioriteettiryhmille.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- ELGPN (2014). ELGPN Tools No. 3: *Tutkimusperustainen opas ohjausjärjestelyjä koskevaan päätöksentekoon ja palvelujen toteuttamiseen*. Saatavana kokonaan englannin ja saksan kielillä sekä lyhennettynä suomen ja laajennettuna yhteenvetona latvian kielellä.
- ELGPN (2015). ELGPN Tools No. 5: *Strengthening the Quality Assurance and Evidence-base of Lifelong Guidance*.
- ELGPN (2012). *Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka: Eurooppalaisia lähtökohtia kansalliselle kehittämistyölle*. ELGPN Tools No. 1, luku 6: *Laatu ja tutkimusperusta* sekä liite D: *Laadunvarmistuksen ja tutkimusperustan (QAE) viitekehys*. Saatavana bulgarian, kroatian, tšekin, hollannin, englannin, viron, suomen, ranskan, saksan, kreikan, unkarin, italian, latvian, liettuan, puolan, portugalin, serbian ja sloveenin kielillä.

²⁰ EU:n koulutusasioiden ministerineuvoston päätöslauselmassa (2008) *Elinikäisen ohjauksen parempi sisällyttäminen elinikäisen oppimisen strategioihin* kehoitettiin EU:n jäsenmaita kiinnittämään huomiota tutkimusperustaisen toimintapolitiikan kehitystyöhön.

Suuntaviiva 5: Strateginen johtaminen: koordinointi ja yhteistoiminta

Määritelmä

Strateginen johtajuus tarkoittaa elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen kehittämisen maa-, alue- ja paikkakunta-kohtaista hallinnointia. Se viittaa erityisesti koordinoinnin ja yhteistoiminnan mekanismeihin, jotka koskevat kaikkia toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen kehitystyöhön liittyviä sidosryhmiä. Useissa maissa elinikäinen ohjaus on aiemmin suunniteltu ja organisoitu hallinnonaloittain, jolloin huomiota ei ole juuri kiinnitetty sektoreiden sisäiseen ja väliseen koordinointiin ja yhteistoimintaan. Tärkeitä muuttujia elinikäisen ohjauksen palvelutarjonnan suunnittelussa ja järjestämisessä ovat muun muassa toimintapolitiikka ja hallinnollinen vastuu (vastaavat ministeriöt), tiedon jakaminen ministeriöiden ja muiden toimijoiden välillä, keskitetty tai hajautettu valtionhallinnon vastuu (alueille, kunnille, organisaatioille), sidosryhmien roolit sekä useiden ministeriöiden vastuualueisiin kuuluvat, osallisuuteen liittyvät asiakokonaisuudet, kuten henkilöstön osaamisen kehittäminen, elinikäinen oppiminen ja työllistyvyys.

Merkittävyys

- Koordinointi ja yhteistoiminta edistävät ohjauksen toimintapolitiikan tarkastelua kansalaisten kaikkiin elämänvaiheisiin liittyvänä kysymyksenä sekä parantavat TNO-palveluiden saatavuutta kansalaisille. Näiden järjestelyjen ansiosta kansalaiset pystyvät hahmottamaan selkeästi palvelujen jatkuvuuden sektorilta toiselle elämän eri vaiheissa sekä havaitsemaan helposti, mitkä palvelut on tarkoitettu kutakin ikäryhmää tai sosiaalisia, taloudellisia ja maantieteellisiä olosuhteita varten.
- Koordinointi ja yhteistoiminta edistävät eri toimijoiden yhteistä tiedonmuodostusta, palvelujen laatua ja ohjaajien ammattilaisuutta, tiedon, toimintatapojen ja työvälineiden jakamisen avulla.
- Sidosryhmien välinen koordinointi ja yhteistoiminta uuden teknologiankäytössä helpottaa elinikäisen ohjauksen ja tiedon saatavuutta luomalla innovatiivisia ja entistä monipuolisempia palveluja.
- Koordinoinnin puuttuminen johtaa siihen, että EU:n kansalaiset eivät koe elinikäisen ohjauksen palvelujen olevan jatkuvia ja yhtenäisiä heidän siirtyessään opetus-, koulutus- ja työllisyyssektoreiden sisällä ja välillä. He voivat kokea palvelujen päällekkäisyyttä sekä eri palveluntarjoajien haluttomuutta koordinoida palveluprosesseja.
- Koordinointi ja yhteistoiminta ovat erityisen tärkeitä kansalaisen näkökulmasta silloin, kun ohjaustarpeet tai yksilölliset uraohjausratkaisut edellyttävät yhteistoimintaa eri tahoilta. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi työttömyys tai koulun keskeyttäminen.
- Toimintapolitiikan ja palvelujen toteutuksen näkökulmasta koordinointi ja yhteistoiminta eri hallinnonalojen välillä siten, että sidosryhmät osallistuvat elinikäiseen ohjaukseen, auttaa ehkäisemään toimintapolitiikan pirstaleisuutta ja päällekkäisyyksiä sekä parantamaan TNO-palveluihin tehtävien investointien vaikuttavuutta.²¹
- Koordinointi ja yhteistoiminta voivat myös auttaa varmistamaan, että elinikäinen ohjaus huomioidaan asianmukaisesti opetuksen, koulutuksen, työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden toimintapolitiikoiden suunnittelussa sekä henkilöstöresurssien osaamisen kehittämisen kansallisissa strategioissa ja ohjelmissa.

²¹ EU:n koulutus- ja nuorisoasioiden ministerineuvoston elinikäistä ohjausta koskevista päätöslauselmissa (2004 ja 2008) EU:n jäsenmaita kehoitettiin parantamaan TNO-palvelujen tarjonnan koordinointia ja yhteistoimintaa kaikkien sidosryhmien kanssa saatavuuden parantamiseksi sekä tarjonnan yhtenäisyyden varmistamiseksi. Lisää aiheesta: CEDEFOP (2008). *Establishing and Developing National Guidance Forums: a Manual for Policy-Makers and Stakeholders*. Luxembourg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto (Office for Official Publications of the European Communities).

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- huomioivat, että koordinoinnin ja yhteistoiminnan lähtökohta on kansalaisten subjektiivinen oikeus palveluihin
- edistävät hallinnonalojen välistä koordinoitua ja yhteistoimintaa elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikkaa ja palveluja koskevissa asioissa koulutus-, työllisyys- ja sosiaalialoilla
- tukevat toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen yhtenäisyyttä hallinnonalojen sisällä ja välillä
- tukevat standardoitua hallinnonalojen välistä tiedon jakamista asiakkaiden oppimistuloksista (esim. urasuunnittelutaitojen hankinnassa), arviointien tuloksista sekä asiakkaiden TNO-palvelujen käytöstä, huomioiden voimassa olevan tietosuojalainsäädännön vaatimukset
- tukevat kansallisten ohjausfoorumien, ministeriöiden yhteisten työryhmien ja toimintapolitiikkayksiköiden kaltaisten koordinointi- ja yhteistoimintamekanismien luontia ja kehittämistä
- sisällyttävät sidosryhmät (esim. kansalaiset ja työmarkkinajärjestöt) elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen suunnitteluun
- painottavat osaavan työvoiman saamiseksi kansalaisten osallisuutta edistäviä työmuotoja, kuten elinikäistä oppimista ja työllistymisen edistämistä ohjauksen keinoin
- takaavat palvelujen oikeudenmukaisen saatavuuden ja toteuttamisen standardien vertailukelpoisuuden hajautetuissa palvelumalleissa

- käyttävät tieto- ja viestintäteknologiaa toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen kumppanuuksissa sekä toimijoiden yhteistoiminnassa kansalaisten hyödyksi.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- CEDEFOP (2009). *Establishing and developing national lifelong guidance policy forums: A manual for policy-makers and stakeholders*. http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/5188_en.pdf Saatavana englannin, ranskan ja saksan kielillä.
- ELGPN (2012). *Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka: Eurooppalaisia lähtökohtia kansalliselle kehittämistyölle*. ELGPN Tools No. 1, luku 7: *Koordinointi ja yhteistoiminta* sekä luku 3: *Elinikäisen ohjauksen järjestelyjen keskeiset osatekijät*. Saatavana bulgarian, kroatian, tšekin, hollannin, englannin, viron, suomen, ranskan, saksan, kreikan, unkarin, italian, latvian, liettuan, puolan, portugalilain, serbian ja sloveenin kielillä.
- ELGPN Tools No. 2 *ELGPN Glossary* (2012) sisältää elinikäisen ohjauksen (LLG) toimintapolitiikan kehittämiseen ja ohjaukseen liittyvien termien yhteisesti hyväksytyt määritelmät. Päätäjät voivat käyttää sanastoa toimintapolitiikan kehitystyössä opetuksen, koulutuksen, työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden sektoreiden välillä. Saatavana albanian, kroatian, tšekin, englannin, kreikan, unkarin, latvian, portugalilain ja ruotsin kielillä.

Suuntaviiva 6: Koulutus- ja työmarkkinatiedon kehittäminen

Määritelmä

Koulutus- ja työmarkkinatieto tarkoittaa missä tahansa mediassa olevaa tietoa, jonka avulla kansalaiset voivat tehdä mielekkäitä oppimiseen ja työmahdollisuuksiin liittyviä valintoja. Se sisältää ammatteja, työmarkkinoita, peruskoulutusta, ammatillista koulutusta, korkeakoulutason opinto-ohjelmia sekä niiden välisiä väyliä koskevan tiedon. Yksi tärkeä osa-alue on tieto kansallisesta ja eurooppalaisesta tutkintojen viitekehyksestä ja tutkintojen vastaavuuksista. Työmarkkinat (julkiset ja yksityiset työllistämispalvelut ja työnantajat) ovat tärkeä sektori-kohtaisten sekä syntyvien ja kuolevien ammattien työllisyystrendien (kysynnän ja tarjonnan) tietolähde. Ohjaukselliseen käyttöön muokattu koulutus- ja työmarkkinatieto on elintärkeä perusta opiskelua ja uraa koskeville päätöksille.

Koulutus- ja työmarkkinatiedolla tarkoitetaan myös tietoja, jotka on hankittu kokemuksellisen oppimisen kautta esimerkiksi työelämään tutustumisen jaksoilla (TET), työssäoppimisjaksoilla, työharjoitteluissa tai työkokeiluissa.

Merkittävyys

- Koulutus- ja työmarkkinatieto antaa EU:n kansalaisille mahdollisuuden (a) verrata itseään, olosuhteitaan, mielenkiinnon kohteitaan ja tavoitteitaan työtehtävien sekä työ- ja koulutusohjelmien ja työmahdollisuuksien vaatimuksiin, (b) tunnistaa erilaisia väyliä näiden mahdollisuuksien saavuttamiseen sekä (c) tehdä mielekkäitä valintoja.
- Laadukkaan koulutus- ja työmarkkinatiedon avulla EU:n kansalaiset voivat tehdä koulutus- ja työmahdollisuuksiin ja polkuihin liittyviä valintoja, jotka perustuvat ammattien ja työmarkkinoiden realiteetteihin.²²

- Koulutus- ja työmarkkinatiedon saatavuus sekä kyky etsiä, ymmärtää, arvioida ja hyödyntää sitä ovat yhteiskunnalliseen tasa-arvoon, koulutukseen osallistumiseen ja siinä suoriutumiseen sekä työmarkkinoilla mukanaoloon merkittävästi vaikuttavia tekijöitä. Tällainen osaaminen on tärkeä urasuunnittelutaitojen osa-alue.
- Yksilöillä, yhteisöillä ja ryhmillä on vaihtelevat valmiudet hankkia, tulkita ja hyödyntää koulutus- ja työmarkkinatietoa. He tarvitsevat erilaisia ohjausmenetelmiä pystyäkseen hyödyntämään tätä tietoa omassa elämässään. Jos tuotetaan valtava koulutusta ja työmarkkinoita koskeva tietotulva ilman tarkoituksenmukaista ohjauksellista tukea, tällöin ei huomioida yksilöiden ja ryhmien erilaisia valmiuksia ja taitoja hankkia ja käyttää tätä tietoa.²³

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- huomioivat seuraavat koulutus- ja työmarkkinatiedon standardit²⁴ TVT-välineissä sekä muissa uraoppimisen ja median kanavissa:
 - suunnittelussa on huomioitu käyttäjien tarpeet (heidän kysymyksensä) ja sosiaalinen ympäristö
 - käyttäjiä autetaan tunnistamaan omat tarpeensa ja esittämään kysymyksiä itselleen
 - sisältö on ymmärrettävää (kieli, teksti, kuvat, grafiikka, äänet)
 - sisällön rakenne on käyttäjäystävällinen ja luonteeltaan pedagoginen
 - sisältö on tarkkaa, ajantasaista, täsmällistä ja tasa-arvoista
 - sisältö ei heijastele hallinnonalojen, sektoreiden tai organisaatioiden omia intressejä

laisille ja ohjauksen sidosryhmille luotettavia ja kattavia tietoresursseja. Lisäksi määritettiin erilaisia toimintapolitiikan suosituksia koulutus- ja työmarkkinatiedon parantamiseksi. Nämä suositukset on huomioitu laadittaessa näitä suuntaviivoja.

²² EU:n koulutus- ja nuorisoasioiden ministerineuvoston päätöslauselmassa (2008) Elinikäisen ohjauksen parempi sisällyttäminen elinikäisen oppimisen strategioihin kehoitettiin EU:n jäsenmaita tarjoamaan kansa-

²³ Grubb, W.N. (2002). *Who Am I? The Inadequacy of Career Information in an Information Age*. Pariisi: OECD

²⁴ Tricot, A. (2002). *Improving Occupational Information*. Pariisi: OECD.

- parantavat koulutus- ja työmarkkinatiedon laatua ja varmistavat sen tasapuolisuuden ja sukupuolten välisen tasa-arvon, huomioiden käyttäjien odotukset sekä työmarkkinoiden realiteetit
- varmistavat työmarkkinatietojen luotettavuuden
- edistävät työmarkkinatietojen keräämisen ja jakelun koordinoitua tärkeimpien sidosryhmien (ministeriöiden, työmarkkinajärjestöjen, sektoreiden sekä ammatinharjoittajien edustajien) välisellä yhteistoiminnalla
- suhteuttavat opetus- ja koulutustarjontaan liittyvän tiedon paikallisiin, alueellisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin työmahdollisuuksiin sekä rikastavat ja vahvistavat koulutus- ja työmarkkinatietoa olemassa olevalla kansallisella ja eurooppalaisella ennakoititiedolla ja -työvälineillä (esimerkiksi EU Skills Panorama ja ForeAmmatti)
- mahdollistavat koulutus- ja työmarkkinatiedon hankkimisen sekä työharjoittelun että tietopalvelujen kautta
- edistävät EU:n kansalaisten urasuunnittelu- taitojen hankintaa, jotta he osaavat hankkia, ymmärtää ja hyödyntää koulutus- ja työmarkkinatietoa sekä arvioida eri tietolähteitä
- edistävät urasuunnittelun ohjauksen ja urasuunnittelutaitojen hankinnan sisällyttämistä opetusohjelmiin, jotta yksilöiden ja ryhmien välisiä eroja koulutus- ja työmarkkinatiedon hankkimisessa, tulkitsemisessä, arvioinnissa ja hyödyntämisessä saadaan tasoitettua
- kiinnittävät huomiota ohjaajien koulutus- ja työmarkkinatiedon tuntemuksen ja taitojen kehittämiseen ammatillisessa perus- ja jatko-koulutuksessa
- tuottavat tietoa eri medioihin, mukaan lukien internetiin, ja varmistavat tämän tiedon saatavuuden
- levittävät EU:n kansalaisille tietoa opiskelijoiden ja työntekijöiden liikkuvuutta tukevista eurooppalaisista työvälineistä sekä amma-

tillista osaamista edistävästä avoimista oppimateriaaleista. Esimerkkejä EU:n liikkuvuutta edistävästä työvälineistä ovat ECVET, ECTS, EQF, ESCO (European Skills, Competencies, Qualifications and Occupations), EUROPASS, EURES, YOUTHPASS, EUROPEAN SKILLS PASSPORT, EUROPASS LANGUAGE PASSPORT ja PLOTEUS.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- NCDA (uudistettu 2007). *Guidelines for the Preparation and Evaluation of Career and Occupational Information Literature*. http://www.ncda.org/aws/NCDA/asset_manager/get_file/3399
- NCDA (1992). *Guidelines for the Preparation and Evaluation of Video Career Media*. http://www.ncda.org/aws/NCDA/asset_manager/get_file/3401
- NCDA (2004). *Guidelines for the Use of the Internet for the Provision of Career Information and Planning Services*. http://www.ncda.org/aws/NCDA/pt/sd/news_article/4924/_self/layout_details>true
- OECD (2002). *Improving Occupational Information*. <http://www.oecd.org/edu/innovation-education/2485392.pdf>
Saatavana englannin ja ranskan kielillä.
- OECD (2002). *Who am I? The inadequacy of career information in an information age* <http://iccdpp.org/who-am-i-the-inadequacy-of-career-information-03/in-an-information-age-by-w-norton-grubb/>
Saatavana englannin ja ranskan kielillä.
- OECD (2001). *The Role of Information and Communication Technologies in an integrated career information and guidance system*. <http://www.oecd.org/edu/research/2698249.pdf>
Saatavana englannin ja ranskan kielillä.

Suuntaviiva 7: Ohjausalan ammattilaisten koulutus ja kelpoisuudet

Määritelmä

Termillä koulutus tarkoitetaan ohjausalan ammattilaisten, joiden pääasiallinen toimenkuva on elinikäinen ohjaus, peruskoulutusta ja jatkuvaa ammatillista jatkokoulutusta. Se tarkoittaa tietoja, taitoja, osaamista ja asenteita, joita elinikäisen ohjauksen rooleissa ja tehtävissä tarvitaan riippumatta siitä, missä ympäristössä ohjaaja työskentelee. Kelpoisuus tarkoittaa arviointi- ja hyväksyntäprosessin muodollista lopputulosta (esimerkiksi todistusta tai tutkintoa), joka on vahvistettu, kun asiantunteva taho on todennut yksilön saavuttaneen tiettyjen standardien mukaiset oppimistulokset toimiakseen elinikäisen ohjauksen tehtävissä kansalaisten kanssa. Tietyt elinikäisen ohjauksen tehtävät (esimerkiksi uraohjaus, oppilaanohjaus) edellyttävät intensiivistä ja kohdennettua koulutusta, kun taas toisissa tehtävissä (esimerkiksi urapalvelujen käyttöilastojen tallentajana) täsmäkoulutusta ei tarvita.

Merkittävyys

- Kansalaisten on pystyttävä luottamaan siihen, että elinikäistä ohjausta tarjoavilla henkilöillä on riittävät tiedot ja ammattitaito, ja että he noudattavat asianmukaisia eettisiä toimintaperiaatteita.
- Kansalaisilla on oltava mahdollisuus selvittää omat elinikäisen ohjauksen tarpeensa, ja siihen on oltava tarjolla apua tarvittaessa. Näiden tarpeiden edellyttämät toimenpiteet on pystyttävä ohjaamaan riittäväällä asiantuntemuksella, jotta kansalaiset pystyvät tekemään mielekkäitä ja vaikuttavia oppimiseen ja työhön liittyviä valintoja.
- Ohjaajat ja muu ohjaushenkilöstö pystyvät todennäköisemmin auttamaan kansalaisia tekemään tarkoituksenmukaisia päätöksiä ja selviytymään nivelvaiheista hyvin, mikäli heillä on asianmukainen koulutus.

- Koulutus kohottaa ohjaajien ja muun ohjaushenkilöstön ammatillista profilia ja toiminnan vaatimustasoa, minkä ansiosta he pystyvät vastaamaan kansalaisten ja päättäjien tarpeisiin paremmin.²⁵
- Elinikäisen ohjauksen ammattilaisten kelpoisuusvaatimuksilla varmistetaan, että erikseen määritetyt oppimisen ja ammattitaidon minimaatimukset on saavutettu.²⁶

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- huolehtivat EU:n kansalaisten eduista edistämällä ohjauspalvelujen ammattimaisuuden parantamista
- edistävät ohjauspalvelujen hallinnoinnista ja toteuttamisesta vastaavien henkilöiden perus- ja jatkokoulutusta sekä edellyttävät heiltä asianmukaista kelpoisuutta
- edistävät ohjaajien ja muun henkilöstön perus- ja jatkokoulutusta painottaen erityisesti kulttuuritaustan ja sukupuolen huomioivaa ohjausta ja neuvontaa
- antavat yksilöille mahdollisuuden edetä nousujohteisesti erityistä asiantuntemusta edellyttämättömistä ohjauksen tehtävistä asiantuntijatehtäviin sekä tunnistaa ja tunnustaa aiemmat oppimistulokset
- edistävät eettisten periaatteiden noudattamista ohjaajien toiminnassa
- edistävät ohjauksen ammattilaisten liikkuvuutta sektorilta toiselle, esimerkiksi opetus-, työllisyys- ja järjestösektoreiden välillä

²⁵ EU:n koulutus- ja nuorisoasioiden ministerineuvoston päätöslauselma (2008) *Elinikäisen ohjauksen parempi sisällyttäminen elinikäisen oppimisen strategiaihin*.

²⁶ EU:n koulutusasioiden ministerineuvoston päätöslauselmassa (2004) *Politiikkajen, järjestelmien ja käytäntöjen tehostamisesta elinikäisen ohjauksen alalla* EU:n jäsenmaita kannustettiin parantamaan ohjaajien perus- ja jatkokoulutusta. Ohjaajien kouluttamista tarkasteltiin myös OECD:n tuottamassa julkaisussa *The Skills, Training and Qualifications of Guidance Workers* (Pariisi: OECD, 2002) sekä CEDEFOP:n tutkimuksessa *Professionalising Career Guidance* (Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto (Office for the Official Publications of the European Communities), 2009).

- vahvistavat elinikäisen ohjauksen valtiollisen toimintapolitiikan ja ohjaajien koulutustavoitteiden välistä yhteyttä
- kokoavat ohjaajien ammattitaitoa ja kelpoisuuksia käsitteleviä kansainvälisiä ja EU:n laajuisia tutkimuksia ja viitekehyksiä paikallisen kehitystyön tueksi.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- CEDEFOP (2009) *Professionalising Career Guidance: Practitioner Competences and Qualification Routes in Europe*.
http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/5193_en.pdf
Saatavana englannin ja saksan kielillä.

- ELGPN (2015). *ELGPN Tools No. 5: Strengthening the Quality Assurance and Evidence-base of Lifelong Guidance*.
- Euroopan komissio (2014). *European Reference Competence Profile for PES and EURES counselors*. Työllisyyden, sosiaaliasioiden ja osallisuuden pääosasto: Bryssel.
- OECD (2001) *The Skills, Training, and Qualification of Guidance Workers*.
<http://www1.oecd.org/edu/innovation-education/2698214.pdf>
Saatavana englannin ja ranskan kielillä.

Suuntaviiva 8: Elinikäisen ohjauksen rahoitus

Määritelmä

Elinikäisen ohjauksen palveluja voidaan rahoittaa usein eri tavoin²⁷: kohdistamalla keskushallinnon suora rahoitus valtiollisille laitoksille (esimerkiksi opetus- ja työllisyyssektoreille), ohjaamalla julkinen rahoitus alueille, kunnille tai organisaatioille, keräämällä rahoitus alueittain tai kunnittain, yksityistämällä palvelut yrityksille, yhdistyksille tai vapaaehtoisjärjestöille, tarjoamalla palvelut markkinaperusteisesti (jolloin yksityiset kansalaiset maksavat palveluista itse), järjestämällä rahoitus työnantaja- ja työntekijäjärjestöiltä tai edellä kuvatujen mekanismien yhdistelmänä.

Merkittävyys

- Elinikäinen ohjaus tuottaa sekä yleistä että yksityistä hyötyä. Sillä on huomattava vaikutus koulutukseen, työllisyyteen ja sosiaaliseen osallisuuteen liittyvän julkisen toimintapolitiikan tavoitteiden saavuttamiseen sekä talouteen yleisesti (lisätietoja on luvussa 1.2). EU:n ministerineuvoston²⁸ mukaan elinikäinen ohjaus on yleishyödyllinen palvelu, jonka tulee olla jokaisen saatavilla. Tällaista kattavuutta ei saavuteta ilman huomattavaa julkista rahoitusta.
- Kansalaisten oikeus ammatinvalinnanohjaukseen on turvattu Euroopan sosiaalisen peruskirjan artiklassa 9²⁹ ja sen sukupuolten välistä tasa-arvoa koskevassa lisäpöytäkirjassa³⁰. TNO-palvelujen julkinen rahoitus tukee tämän oikeuden toteutumista.
- Tässä suuntaviivassa on huomioitu, että myös yksityinen sektori voi osallistua TNO-palvelujen tuottamiseen, ja että nämä palvelut voivat olla kansalaisille maksullisia.

²⁷ EC-OECD (2004). *Career Guidance: a Handbook for Policy-Makers*.

²⁸ EU:n koulutus- ja nuorisoasioiden ministerineuvoston päätöslauselma (2008) *Elinikäisen ohjauksen parempi sisällyttäminen elinikäisen oppimisen strategioihin*.

²⁹ Euroopan sosiaalinen peruskirja, Torino, 18.X.1961.

³⁰ Euroopan sosiaalisen peruskirjan lisäpöytäkirja, Strasbourg, 5.V.1988

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- edistävät Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa turvattu ammatinvalinnan oikeuden tukemiseksi tarkoitettujen urapalvelujen, -toimintojen ja niiden tuotoksien asianmukaista rahoitusta ja saatavuutta
- edistävät kustannuksia ja resurssien käyttöä koskevan tiedon keräämistä, jotta pystytään muodostamaan käsitys olemassa olevien investointien tehokkuudesta sekä tunnistamaan lisäinvestointien tarpeet palvelutuotannon eri osa-alueilla
- edistävät tulosvastuullisuutta uraohjauksen tarjoamiseen sijoitettujen varojen käytössä
- kiinnittävät huomiota palvelutuotannon puutteelliseen kustannustehokkuuteen, joka voi liittyä esimerkiksi sektoreiden, laitoksien ja organisaatioiden väliseen koordinointiin
- tukevat uraohjauksen tarjonnan tehokkuuden ja vaikuttavuuden tutkimusta
- varmistavat, että kaikki uraohjauksen tarjoamista varten julkista rahoitusta saavat laitokset ja organisaatiot täyttävät työmuotoja ja välineitä sekä ohjaajien ammatillista osaamista koskevat, ennalta määritetyt laatustandardit
- tarvittaessa kannustavat yksityistä sektoria investoimaan TNO-palvelujen tuotantoon ennalta määritettyjen kansallisten standardien mukaisesti
- tarvittaessa kannustavat yksityistä ja julkista sektoria jakamaan uraohjauksen resursseja.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- ELGPN (2015). ELGPN Tools No. 5: *Strengthening the Quality Assurance and Evidence-base of Lifelong Guidance*.
- OECD (2002) *An Occupation in Harmony: The Role of Markets and Governments in Career Information and Career Guidance*.
<http://www.oecd.org/education/innovation-education/1954694.pdf>
Saatavana englannin ja ranskan kielillä.

Suuntaviiva 9: Tieto- ja viestintäteknologia elinikäisessä ohjauksessa

Määritelmä

Tieto- ja viestintäteknologia (TVT) elinikäisessä ohjauksessa tarkoittaa tuotteita, infrastruktuuria ja sähköistä sisältöä, jotka edistävät elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen kehitystyötä sekä TNO-palvelujen, resurssien ja työvälineiden tarjontaa. Se tarkoittaa kansalaisille suunnattujen interaktiivisten palvelujen, resurssien ja työvälineiden suunnittelu- ja kehittämistapoja, kansalaisten tapaa käyttää niitä sekä sitä, miten tämä käyttö puolestaan muokkaa näiden palvelujen, resurssien ja työvälineiden rakennetta. Lisäksi se viittaa digitaaliseen osaamiseen, jota tarvitaan TVT-palvelujen käyttöön elinikäisessä ohjauksessa.

TVT-sovelluksien valikoima vaihtelee ura- ja työmarkkinatietoa sisältävistä tiedostoista ja puhelintuesta monipuolisiin verkkopohjaisiin ohjausjärjestelmiin, resurssihin ja työvälineisiin, eri laitteisiin tarkoitettuihin sovelluksiin, useiden käyttäjien 3D-virtuaaliympäristöihin, etäpalveluihin sekä kansalaisten ja ohjaajien välistä sekä käyttäjien keskinäistä kommunikaatiota helpottaviin sosiaalisen median kanaviin. Näihin kuuluvat esimerkiksi vertaisvalmennus, verkkopohjaiset tukiyhteisöt, yhteydet työnhakijoiden ja työnantajien välillä sekä käyttäjävetoinen, reaaliaikainen mentorointi. Ura- vaihtoehtojen kokeminen (esimerkiksi työn hakeminen tai verkostoituminen) pelien ja sovelluksien kautta voi välittömästi viitoittaa ja opastaa syvempään tiedonhakuun. TVT-sovelluksia ovat myös kansalliset portaalit, joihin on koottu tietoa ja resursseja ohjauksesta vastaavista ministeriöistä.

Tieto- ja viestintäteknologialla voi olla useita eri rooleja elinikäisessä ohjauksessa:

- Työväline, joka tukee, parantaa ja kehittää perinteisiä TNO-palvelujen tarjonnan menetelmiä.
- Vaihtoehto näille perinteisille menetelmille.
- Keino muuttaa nykyisten TNO-palvelujen sisältöä sekä niiden saatavuutta, käyttöä ja hallintaa.

- Hallinnollinen väline, joka tukee muun muassa tutkimusaineiston keräämistä, tutkimusperustaisen toimintapolitiikan kehitystyötä, vastuunottoa ja laadun seurantaa, sekä toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen koordinoimista ja yhtenäisyyttä sektoreiden sisällä ja välillä.
- Yhdistävä tekijä, joka tarjoaa yhteisen viitekehyksen elinikäisen ohjauksen palveluiden, resurssien ja työvälineiden (TNO-palvelujen) suunnittelulle ja toteutukselle eri sektoreilla (opetus-, koulutus-, työllisyys- ja sosiaali-aloilla).

Merkittävyys

- TVT tukee kansalaiskeskeistä näkökulmaa suunniteltaessa julkisten palveluiden, mukaan lukien TNO-palvelut, helpompaa saatavuutta kaikille kansalaisille
- TVT on mahdollinen yhdistävä tekijä elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan kehitystyössä.
- Kansalaisten käyttäytymisen muutokset: tieto- ja viestintäteknologia, infrastruktuuri ja sähköinen sisältö ovat muuttaneet kansalaisten käyttäytymismalleja. Tämä tarkoittaa esimerkiksi viestinnän (puhelut, sähköpostiviestit, sosiaalinen media) toistumistiheyttä ja kestoa, ajankäyttöä sekä viime aikoina lisääntyntä verkkosovellusten sekä pilvipalveluina toimivien verkkopalvelujen käyttöä, jotka mahdollistavat nopeammat ja vapaammat mahdollisuudet käyttäjien väliseen viestintään. Internetiä käytetään laajalti tiedonlähteenä ja kirjastona, ja tuotteiden ja palvelujen verkko-ostot ovat yleistyneet. Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan ja palveluntarjonnan käytäntöjen on pystyttävä vastaamaan näihin käyttäytymismallien muutoksiin.
- Yksilöt, ryhmät ja yhteisöt ovat olleet erittäin luovia kehitellessään käyttötapoja tieto- ja viestintäteknologian tuotteille, infrastruktuurille ja elektroniselle sisällölle. Yksi esimerkki tästä ovat johonkin yhteiseen tavoitteeseen pyrkivät

yhteisöt. TVT mahdollistaa yhteistyön paikallisissa, alueellisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä elinikäisen ohjauksen toimissa ja projekteissa. Elinikäisen ohjauksen toimintakentällä on hyödynnettävä niitä uusia näkymiä, joita TVT avaa palvelujen, resurssien ja työvälineiden mahdollisille käyttäjille.

- Uusilla TVT-työvälineillä on merkittävä rooli itsenäisesti käytettävien ja ohjattujen palvelujen tasapainoisessa yhdistämisessä. Ne mahdollistavat saatavuuden parantamisen ja palvelutarjonnan tasa-arvoisuuden varmistamisen kustannustehokkaalla tavalla.
- TVT helpottaa viestintää ja yhteisöllistä tiedon rakentelua elinikäisen ohjauksen kysymyksissä käyttäjien kesken hyödyntäen sosiaalista mediaa ja mobiiliteknologiaa. Näitä resursseja voidaan käyttää joko ohjauksen ammattilaisten opastuksella tai ilman heitä. Elinikäisessä ohjauksessa sosiaalinen media on uudenlaisen viestinnän väline, vuorovaikutteinen työtila sekä eteenpäin vievä voima kokonaiselle toimintatavan muutokselle ja uudistukselle.
- Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen elinikäisessä ohjauksessa edellyttää organisaatioympäristöjen ja ohjaajien ammattitaidon uudelleenarviointia, uudenlaista ajattelutapaa sekä koordinointiin ja yhteistoimintaan perustuvaa toimintakulttuuria, jotta rajalliset resurssit pystytään hyödyntämään tehokkaasti.

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- tarkastelevat TVT:n ohjauksessa osana laajempia, kansallisia julkishallinnon sähköisten palvelujen mekanismeja
- varmistavat, että elinikäisen ohjauksen tarjoamisesta vastaavilla ministeriöillä on yhteisesti sovittu tulkinta ja viitekehys tieto- ja viestintäteknologian roolista ja hyödyntämisestä elinikäisen ohjauksen tarjoamisessa, ja että ne välittävät tämän tiedon myös kaikille palveluntarjoajille ja sidosryhmille

- tarjoavat tarvittavan infrastruktuurin TVT-resurssien kehittämiseen ja käyttöönottoon, erityisesti palveluntarjoajien koulutus- ja tuki-palveluja varten
- huomioivat eettiset näkökohdat (esimerkiksi verkkoidentiteetin, yksityisyydensuojan) ja ammatilliset standardit elinikäiseen ohjauksen kehitettävien nykYTEknologisten palvelujen käytössä ja suunnittelussa
- huomioivat yksittäisten kansalaisten ja ryhmien erot yleisissä ja digitaalisissa valmiuksissa sekä erilaiset kyvyt etsiä, tulkita, arvioida ja hyödyntää elinikäiseen ohjaukseen liittyviä tietoja ja ohjeita, sekä tarjoavat tukea sitä tarvitseville käyttäjille
- tukevat "digitaalista osallisuutta" elinikäisessä ohjauksessa (sosiaalista osallisuutta, joka varmistaa, että erityistä tukea tarvitsevilla ja muilla kansalaisilla on mahdollisuus ja tarvittavat valmiudet käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa elinikäisen ohjauksen palvelujen saamiseksi)
- tukevat "selkokielistä" lähestymistapaa elinikäiseen ohjaukseen liittyvien verkkosivustojen sisällön laatimisessa, mukaan lukien TVT-välineiden kautta välitetyt koulutus- ja työmarkkinatiedot
- kannustavat kansalaisia käyttämään elinikäisen ohjauksen interaktiivisten palveluja, resursseja ja työvälineitä (TNO-palveluja) verkon välityksellä.
- kohdentavat resursseja TNO-palvelujen saatavuuden parantamiseksi (esimerkiksi opetuksessa, TE-palvelujen toimipisteissä, kirjastoissa)
- sisällyttävät TVT-välineet oppilaanohjaukseen, mikä auttaa kansalaisia kehittämään tarvittavat taidot urakehitykseen liittyvien verkkosisältöjen arviointia ja käyttöä varten
- tukevat useiden käyttäjien 3D-virtuaaliympäristöjen käyttöä uudenlaisten oppimiskemusten (esimerkiksi työsimulaatioiden) tarjoamiseksi

- tukevat eri oppimismenetelmien yhdistämistä: henkilökohtainen kasvokkainen ohjaus, ohjaajan antama etätuki, verkkosivustot ja kansalaisten tukeminen parhaiden mahdollisten oppimistulosten saavuttamiseksi
 - varmistavat, että sekä uusilla että työssä olevilla ohjaajilla on perus- ja jatkokoulutuksen kautta riittävät TVT-taidot, ja että he ymmärtävät teknologiaan, eettisiin kysymyksiin sekä kysyntään vastaamisen ajankäyttöllisiin haasteisiin liittyviä yksityiskohtia
 - sisällyttävät TVT:n käytön järjestelmällisesti olemassa oleviin TNO-palveluihin ja mukauttavat näitä palveluja siten, että kyseisiä teknikoita hyödynnetään
 - hyödyntävät laajoja ja avoimia tietolähteitä (jotka sisältävät tietoja, joita voidaan käyttää, jatkokäyttää ja jakaa eteenpäin) elinikäisen ohjauksen tutkimusperustaisen toimintapolitiikan kehitystyössä
 - hyödyntävät TVT-ratkaisuja elinikäisen ohjauksen kansallisissa laadunvarmistusmekanismeissa
- laativat ja systemaattisesti kehittävät toimintaohjeita TVT:n käytölle elinikäisen ohjauksen palveluissa ja työohjelmissa
 - tekevät tutkimuksia ja arviointeja TNO-palveluissa käytettävän nykyaikaisen tekniikan kehityksen ja sen pedagogisten vaikutuksien ohjaamiseksi.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- ELGPN (2012): *Eurooppalainen elinikäinen ohjauspolitiikka: Toimintakertomus 2011–12. Raportti eurooppalaisen elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan verkoston työstä.*
- NCDA (2004). *Guidelines for the Use of the Internet for the Provision of Career Information and Planning Services.*
http://www.ncda.org/aws/NCDA/pt/sd/news_article/4924/_self/layout_details>true
- OECD (2001). *The Role of Information and Communication Technologies in an integrated career information and guidance system.*
<http://www.oecd.org/edu/research/2698249.pdf>
Saatavana englannin ja ranskan kielillä.

Suuntaviivoja elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikalle ja TNO-palveluille opetushallinnon alalla

Tämä luku sisältää neljä elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan suuntaviivaa perusopetusta, ammatillista koulutusta ja aikuiskoulutusta sekä korkea-asteen koulutusta varten.

Suuntaviiva 10: Ohjaus perusopetuksessa

Määritelmä

Perusopetuksessa ohjaus tarkoittaa erilaisia pedagogisia palveluja, strukturoituja ohjelmia ja työmuotoja (kuten henkilökohtaista ohjausta, ryhmäohjausta, luokkamuuotoista ohjausta ja verkko-oppimista) sekä työvälineitä, jotka avustavat oppilaita hahmottamaan erilaisia koulutusurina ja tekemään valintoja oppilaitoksen opetustarjonnan puitteissa, yhdistämään nämä tiedot ja valinnat perusopetuksen jälkeisiin koulutus- ja työmahdollisuuksiin, siirtymään onnistuneesti näihin koulutuksiin tai töihin sekä oppimaan urasuunnittelutaitoja. Elinikäinen ohjaus auttaa oppilaita ja heidän vanhempiaan suunnittelemaan valintoja erityisesti perusopetuksen loppuvaiheessa, jolloin oppilaiden on tehtävä mielekkäitä päätöksiä opiskelun jatkamisesta lukioon tai ammatilliseen koulutukseen tai siirtymisestä työmarkkinoille.

Vanhemmille, opettajille ja oppilaitoksien johdolle tarjottava tieto erilaisista vaihtoehtoista ja niiden välisistä yhteyksistä kuuluu elinikäisen ohjauksen palveluihin. Oppilaille tarkoitettuja TNO-palveluja voidaan tarjota koulun sisällä, sen ulkopuolella tai niiden yhdistelmänä.

Koulutusta ja työtä koskevien valintojen tekeminen on monimutkainen prosessi, jossa oppilaan on pysyttävä arvioimaan kriittisesti omia tiedollisia ja tunneperäisiä ominaisuuksiaan, kuten itsetuntemusta sekä ulkoisia tekijöitä, joita ovat muun muassa perheen, koulutoverien ja yhteiskunnan odotukset ja stereotyyppit, koulutusmahdollisuudet sekä työmarkkinatilanne. Sen vuoksi perusopetuksessa ohjaustyötä tekevällä henkilöstöllä on oltava ohjauksen pedagoginen erikoiskoulutus³¹ (Suomessa opinto-ohjaajan kelpoisuus).

Merkittävyys

- Koulun tärkeimpiä onnistumisen indikaattoreita ovat oppilaiden osallistuminen opetukseen ja opintojen jatkaminen, motivaatio ja

³¹ EU:n koulutus- ja nuorisoasioiden ministerineuvoston päätöslauselmassa (2008) *Elinikäisen ohjauksen parempi sisällyttäminen elinikäisen oppimisen strategioihin* kehoitettiin antamaan opettajille ja kouluttajille valmiuksia ja tarjoamaan heille tukea.

sitoutuminen oppimiseen, opintomenestys, opintojen loppuun saattaminen sekä siirtyminen mahdollisiin jatko-opintoihin tai työelämään. Elinikäinen ohjaus antaa oppilaille mahdollisuuden löytää perusopetuksen ja sen jälkeisten vaihtoehtojen (työn ja koulutuksen) välisiä yhteyksiä. Sen vuoksi elinikäisellä ohjauksella on ratkaisevan tärkeä rooli koulun opetussuunnitelman toteuttamisessa sekä oppilaiden oppimisen ja opettajien työn edistämässä.³²

- Oppilailla on hyvin vaihtelevat kyvyt etsiä, löytää ja arvioida itseään ja omia koulutus- ja työmahdollisuuksiaan koskevaa tietoa, huomioida perheen ja yhteiskunnan odotukset sekä tehdä valintoja. Lisäksi lasten ja teiniikäisten nuorten tiedollisessa, emotionaalisessa ja sosiaalisessa kypsyydessä sekä uravalintojen tekemisen valmiudessa on huomattavia eroja. Suurin osa heistä tarvitsee jonkinlaista elinikäisen ohjauksen tukea perusopetuksen aikana. Lisäksi on olemassa merkittävä ryhmä, joka tarvitsee paljon tukea koulutusta ja työtä koskevien valintojen tekemiseen.
- Vanhemmilla, yhteisöillä, muilla oppilailla ja opettajilla voi olla rajalliset tiedot erilaisista ammanteista ja työmarkkinoista. Sama koskee heidän tietämystään erilaisista koulutusurista. Perusopetuksen yhteydessä annettava ohjaus voi siis parantaa heidän kykyään auttaa nuoria koulutus- ja työelämävalintojen tekemisessä.
- Aiemmin tehdyt oppiainevalinnat vaikuttavat merkittävästi oppilaan tekemiin valintoihin peruskoulun, lukion tai ammatillisen koulutuksen loppuvaiheessa. Sen vuoksi elinikäistä ohjausta on oltava tarjolla oppilaille (ja heidän vanhemmilleen) jo hyvin varhaisessa vaiheessa.
- Joissakin maissa oppilaat käyvät läpi valintamenettelyjä siirtyessään opintovaiheiden ja -ohjelmien välillä. Ohjausta tarvitaan, jotta

nuoret, vanhemmat ja opettajat ymmärtävät paremmin näiden valintamenettelyjen ja tehtyjen valintojen odottamattomia vaikutuksia tuleviin koulutus- ja työmahdollisuuksiin. Ne eivät välttämättä ole nuorten omien toiveiden, kykyjen, mielenkiinnon kohteiden tai olosuhteiden mukaisia.

- Julkiset menot oppilasta kohti kasvavat sitä mukaa, kun nuori etenee perusopetuksesta ammatilliseen tai korkea-asteen koulutukseen. Niihin siirrytään yleensä peruskoulun tai lukion jälkeen. Laadukkaan elinikäisen ohjauksen tarjoaminen peruskoulussa ja lukiossa tehostaa julkisen rahoituksen käyttöä. Näin varmistetaan, että oppilaat ja heidän vanhempansa pystyvät tekemään mielekkäitä jatkokoulutusvalintoja, mikä vähentää opintojen keskeyttämisestä veronmaksajille aiheutuvaa kuormitusta.
- Koulutusjärjestelmien tehtävä tarjota oppilaille mahdollisuudet hankkia ”tärkeimmät elinikäisen oppimisen taidot”, erityisesti taito ”oppia oppimaan”³³ sekä kannustaa liikkuvuuteen. Euroopan neuvoston suosituksessa (2011) ohjaus ja neuvonta on määritetty keskeisiksi tekijöiksi koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseen tähtäävissä strategioissa, joiden osa-alueet ehkäisy, interventio ja kompensatio.³⁴

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- tukevat kattavaa urasuunnittelun ohjauksen toteutustapaa, joka sisältää oppilaanohjausta perusopetuksen opetussuunnitelmaan sisällytettynä, kokemusoppimista, koulun ulkopuolista tai työpaikoilla tapahtuvaa oppimista yhteisöjen ja entisten oppilaiden tukemana, puhelin- ja verkkotukea sekä henkilökohtaista

³² EU:n koulutus- ja nuorisoasioiden ministerineuvoston päätöslauselma (2004) *Politiikkojen, järjestelmien ja käytäntöjen tehostamisesta elinikäisen ohjauksen alalla*.

³³ Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus (2006).

³⁴ Euroopan neuvoston suositus (annettu 28.6.2011) koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseen tähtäävistä politiikoista.

ohjausta, ryhmäohjausta ja luokkamuotoista ohjausta

- edistävät urasuunnittelun ohjauksen ja urasuunnittelutaitojen hankinnan sisällyttämistä opetussuunnitelmaan, jotta yksilöiden ja ryhmien välisiä eroja koulutus- ja työmarkkinatiedon hankkimisessa, tulkitsemisessa, arvioinnissa ja hyödyntämisessä saadaan tasoitettua erityisesti silloin, kun tiedot on hankittu internetistä ja sosiaalisesta mediasta
- kehittävät kattavan strategian urasuunnittelu- ja yrittäjyystaitojen opettamiseen ja oppimiseen³⁵ perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa
- edistävät kattavien elinikäisen ohjauksen ohjelmien tarjoamista kouluissa ja/tai niiden ulkopuolella oppilaiden, vanhempien, opettajien ja oppilaitoksien johdon tueksi tärkeimpiä koulutus- ja työelämävalintoja varten
- edistävät urasuunnittelutaitojen vahvistumisen ja syventymisen hyödyntämistä perusopetuksen oppilaanohjauksen laadun ja tehokkuuden mittarina
- tarjoavat ohjausta ja neuvontaa oppilaille, joiden koulunkäynnin keskeyttämisen riski on suuri, keinoina erityisesti motivointi urasuunnittelutaitojen opetuksen kautta sekä verkko-palvelujen käytön perustaitojen opettaminen
- huomioivat oppilaiden erilaiset taustat ja valmiudet sekä sukupuolen
- tukevat ja kehittävät ohjaajien, oppilaitoksen muun ohjausta tarjoavan henkilöstön sekä oppilaitoksen johdon perus- ja jatkokoulutusta erityisesti urasuunnittelutaitojen opetukseen ja arviointiin sekä koulunkäynnin keskeyttämisen ehkäisyyn liittyvissä asioissa

- tarpeen mukaan tarjoavat tarvittavia resursseja oppilaitoksien johdolle, jotta he puolestaan pystyvät tarjoamaan laadukkaita elinikäisen ohjauksen palveluja
- tukevat perusopetuksen oppilaanohjauksen seurantaan muun muassa oppilailta, vanhemmilta, opettajilta ja muilta työntekijöiltä kerätävän palautteen avulla
- edistävät elinikäisen ohjauksen yhtenäisyyttä koulujen ja eri alueiden välillä silloin, kun ohjauksen rahoitus- ja toteutusvastuu on siirretty oppilaitoksille, kunnille ja alueille
- edistävät TNO-palveluja koskevien standardien laatimista silloin, kun elinikäisen ohjauksen ohjelman tai osan siitä toteuttavat ulkopuoliset toimijat
- tukevat koulunkäynnin keskeyttäjiä opiskelu-, koulutus- ja työuratieiden keräämistä sekä seurantamekanismien laatimista näille tiedoille
- levittävät EU:n kansalaisille tietoa opiskelijoiden ja työntekijöiden liikkuvuutta tukevista eurooppalaisista työvälineistä sekä ammatillista osaamista edistävästä avoimista oppimateriaaleista.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- CEDEFOP (2011) *Guidance Supporting Europe's Aspiring Entrepreneurs*. <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/18285.aspx>
- ELGPN (2012). *Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka: Eurooppalaisia lähtökohtia kansalliselle kehittämistyölle*. ELGPN Tools No. 1, luvut 4–7 käsittelevät lähtökohtien soveltamista elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikkaan kouluissa. Saatavana bulgarian, kroatian, tšekin, hollannin, englannin, viron, suomen, ranskan, saksan, kreikan, unkarin, italian, latvian, lietuan, puolan, portugalilain, serbian ja sloveenin kielillä.
- ELGPN (2015). *ELGPN Tools No. 4: Designing and Implementing Policies Related to Career Management Skills (CMS)*.

³⁵ Euroopan komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja Alueiden komitealle. *Yhteisön Lissabon-ohjelman täytäntöönpano: Yrittäjyyttä suosivan ajattelutavan edistäminen koulutuksessa.* /* KOM/2006/0033 lopull. */. Yrittäjyys on yksi kahdeksasta elinikäisen oppimisen avaintaidosta, jotka on sisällytetty Euroopan parlamentin ja komission 2006/962/EC suositukseen elinikäisen oppimisen avaintaidoista. Katso myös parlamentin päätöslauselma (2015/2006 (INI)) nuorten yrittäjyyden edistämisestä koulutuksen avulla

- ELGPN (2015). ELGPN Tools No. 5: *Strengthening the Quality Assurance and Evidence-base of Lifelong Guidance*.
- Euroopan parlamentin päätöslauselma (8. syyskuuta 2015) *nuorten yrittäjyyden edistämisestä koulutuksen avulla*. (2015/2006(INI)).
- Hughes, Deirdre ja Borbély-Pecze, Tibor Bors (2012). *Youth Unemployment: A Crisis in Our Midst – The Role of Lifelong Guidance Policies in Addressing Labour Market Supply and Demand*. ELGPN Concept Note No. 2.
Saatavana kroatian, hollannin, englannin, kreikan, latvian ja portugalil kielillä.
- Borbély-Pecze, Tibor Bors ja Hutchinson, Jo (2013). *The Youth Guarantee and Lifelong Guidance*. ELGPN Concept Note No. 4.
Saatavana kroatian, englannin, saksan, latvian ja portugalil kielillä.
- Oomen, Annemarie ja Plant, Peter (2014). *Early School Leaving and Lifelong Guidance*. ELGPN Concept Note No. 6.
Saatavana englannin ja portugalil kielillä.

Suuntaviiva 11: Ohjaus ammatillisessa koulutuksessa

Määritelmä

Ammatillinen koulutus tarkoittaa opetusta, jossa opiskelijat hankkivat tietyssä ammatissa tai työmarkkinoilla yleisesti tarvittavat tiedot, osaamisen, taidot ja/tai kelpoisuuden.³⁶ Lisäksi on olemassa ohjelmia, jotka on suunnattu yleensä erityistä tukea tarvitseville nuorille. Niiden tarkoitus on, että tämä ryhmä parantaa työllistymistään kehittämällä koulutuksessa perustaitoja, jotka helpottavat työhön tai ammatilliseen peruskoulutukseen hakeutumista. Ammatillinen koulutus voidaan jakaa ammatilliseen peruskoulutukseen³⁷ ja ammatilliseen jatkokoulutukseen.

Elinikäinen ohjaus ammatillisessa peruskoulutuksessa tarkoittaa erilaisia palveluja ja toimintaa (opinto-ohjausta, ryhmäohjausta ja henkilökohtaista ohjausta), jotka auttavat nuoria selvittämään ja ymmärtämään ammatillisia koulutusuria ja valintoja, joita tehdään ennen ammatilliseen koulutukseen hakeutumista sekä sen alkaessa. Lisäksi ne auttavat hahmottamaan ammatillisen peruskoulutuksen ja jatkokoulutuksen tai työmahdollisuuksien välisiä yhteyksiä sekä siirtymään onnistuneesti näihin koulutuksiin tai töihin. Vanhemmille, opettajille ja oppilaitoksien johdolle tarjottava tieto erilaisista vaihtoehtoista ja niiden välisistä yhteyksistä kuuluu elinikäisen ohjauksen palveluihin. Lisäksi elinikäinen ohjaus tarkoittaa ohjaustyön tukea erityistä tukea tarvitsevien nuorten ohjelmissa työskenteleville opettajille sekä työpaikkaohjaajille/mentoreille sellaisissa ammatillisissa koulutusohjelmissa, joiden tärkeä osa on työssä oppiminen.

Ammatillinen jatkokoulutus tarkoittaa ammatillisen peruskoulutuksen suorittamisen tai työmarkkinoille siirtymisen jälkeen aloitettua koulutusta. Tällaisessa koulutuksessa osallistuja lisää tietojaan ja osaamistaan, oppii uusia taitoja työtehtävien vaihtamista tai uudelleen kouluttautumista varten tai edistää omaa henkilökohtaista tai ammatillista kehittymistään.³⁸ Jatkokoulutus voi pitää sisällään myös tutkinnon jälkeen suoritettavan, ammattiin liittyvän korkea-asteen koulutuksen.

Ammatillisessa jatkokoulutuksessa elinikäistä ohjausta voidaan tarjota useissa eri muodoissa, kuten työpaikkamentorointina tai henkilöstöarviointina. Se voidaan yhdistää kunnallisiin tai ostopalveluina tuotettuihin elinikäisen ohjauksen palveluihin, joita ovat esimerkiksi TE-palvelut, kaikenikäisille tarjottavat kansalliset elinikäisen ohjauksen palvelut sekä yksityisten palveluntuottajien palvelut. Lisäksi niihin voi kuulua yrittäjäksi siirtymistä tukevia palveluja.

Merkittävyys

- Yksilölliset erot nuorten tiedoissa, kyvyissä ja kypsytydessä tehdä mielekkäitä urapäätöksiä (katso lisätietoja suuntaviivan 9 kohdalta) vaikuttavat heidän uravalintamahdollisuuksiinsa. Vaikka ensimmäinen ammatillista koulutusta koskeva valinta olisikin tehty, tavoitteet voivat täsmentyä tai muuttua opiskelun edetessä. Sen vuoksi on tarjottava ohjausta, jotta nuori sitoutuu oppimiseen ja onnistuu työmarkkinoille siirtymisessä. Urasuunnittelutaitojen opettelu on tarpeen sekä ammatillisessa että yleissivistävässä koulutuksessa opiskeville. Tämä on mainittu Bruggen julkilausumassa (2010).
- Nuoret ja heidän vanhempansa kohtaavat useita erillisiä haasteita tehdessään ammatillista koulutusta koskevia valintoja. Niitä ovat muun muassa ikä päätöksenteon hetkellä, päätöksen luonne (ulkopuolelta saneltu tai omasta

³⁶ CEDEFOP (2011). *Vocational Education and Training at Higher Qualification Levels*. Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto (Publications Office of the European Union).

³⁷ *Ammatillista peruskoulutusta* annetaan eri koulutustasoilla:
* peruskoulu (yläkoulu)
* lukio
* oppisopimuskoulutus
* toisen asteen koulutuksen jälkeinen muu kuin korkea-asteen koulutus
* korkea-aste.

³⁸ CEDEFOP (2008). *Terminology of European Education and Training Policy – a Selection of 100 Key Terms*. Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto (Office for the Official Publications of the European Communities).

vapaasta tahdosta tehty), mahdollinen valintaprosessi ja ammatillisen erikoistumisen vaihe. Tieto ja ohjaus voivat auttaa nuoria ymmärtämään tekemiensä päätöksiä vaikutuksia tulevaisuuteen, tekemään hyviä päätöksiä ammatillisesta erikoistumisesta sekä sitoutumaan oppimiseen. Elinikäinen ohjaus voi antaa tukea myös opintosuunnan vaihtamisessa silloin, jos opiskelijan alkuperäinen koulutusvalinta on osoittautunut epämieliseksi.

- Erityistä tukea tarvitseville sekä koulunkäynnin mahdollisesti keskeyttäville tai jo keskeyttäneille nuorille suunnatut erityiset ohjelmat ovat usein nuoren viimeinen mahdollisuus hankkia työllistymistä edistäviä taitoja. Ohjaus opetushenkilöstöltä ja asiantuntijoilta voi auttaa näitä nuoria ymmärtämään tekijöitä, jotka heidän kohdallaan ovat oppimisen, työllistymisen ja aktiivisen kansalaisuuden esteinä. Lisäksi nuoria voidaan ohjata työssä oppimiseen, mikä voi auttaa heitä ylittämään näitä esteitä ja välttämään syrjäytymistä.
- Taloustilanteesta riippumatta ammatillinen perus- ja jatkokoulutus on avainasemassa³⁹ työvoiman kouluttamisessa, työnantajien tarpeisiin vastaamisessa sekä työmarkkinoiden muutoksille alttiimpien ryhmien työllisyyden parantamisessa. Elinikäisen ohjauksen tarjoaminen tehostaa ammatillista koulutusta avustamalla kansalaisia tekemään ensin ammatillista peruskoulutusta ja myöhemmin ammatillista jatkokoulutusta koskevia päätöksiä, tukemalla oppimista ja suoriutumista koulutuksen aikana sekä tukemalla siirtymistä työmarkkinoille tai jatkokoulutukseen. Lisäksi ohjaus lisää tietoisuutta ammatillisen koulutuksen avoimista oppimateriaaleista.
- Elinikäinen ohjaus tukee päättäjien ja työnantajien työtä näyttämällä suuntaa uusille järjes-

telyille. Niitä voivat olla esimerkiksi kansallisen tason siirtymismekanismit ammatillisten ja akateemisten koulutusväylien välillä, etenemisen keinot väylien sisällä ja välillä (mukaan lukien korkea-asteen koulutus ja akateemiset jatko-opinnot) sekä ammatillisen koulutuksen houkuttelevuuden parantaminen.

- Useat ammatillisen tutkinnon suorittaneet perustavat pieniä tai keskisuuria yrityksiä (pk-yrityksiä). Yrittäjyyden eri vaihtoehtojen opettaminen ammatillisen perus- ja jatkokoulutukseen opiskelijoille tukee yrittäjäksi siirtymistä. Tämä on tuotu esille Euroopan parlamentin päätöslauselmassa (syyskuu 2015) nuorten yrittäjyyden edistämisestä koulutuksen avulla.
- Elinikäinen ohjaus helpottaa ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden ja työntekijöiden liikkuvuutta levittämällä tietoa liikkuvuutta edistävästä työvälineistä, joita ovat muun muassa European Skills Passport ja ECVET.
- Ammatillisen koulutuksen opiskelijakohtaiset kustannukset veronmaksajille ovat merkittävästi suuremmat kuin yleissivistävän koulutuksen (lukio). Myös ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen kustannukset ovat suuremmat veronmaksajille ja/tai työnantajille, joiden yritykset tarjoavat työssä oppimista opiskelijoille. Toisaalta ammatillisen tutkinnon suorittaminen tuottaa ammattitaitoista työvoimaa, joka pystyy vastaamaan työmarkkinoiden muuttuviin tarpeisiin. Hyvissä ajoin ja oikein ajoitettuna tarjottu ohjaus vähentää merkittävästi mahdollisia ja toteutuneita kuluja veronmaksajille.

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut⁴⁰

- kannustavat tuottamaan laadukasta tietoa ja ohjausta. Se tarkoittaa muun muassa koke-

³⁹ Maastrichtin julkilausuma ammatillisen koulutuksen tehostetun eurooppalaisen yhteistyön tulevista painotuksista (2004); Helsingin kommunikea ammatillisen koulutuksen tehostetusta eurooppalaisesta yhteistyöstä (2006); Bruggen julkilausuma ammatillisen koulutuksen tukemisesta Euroopassa (2010).

⁴⁰ Useimmat näistä toimintapolitiikan suosituksista perustuvat Bruggen julkilausumaan (2010) *ammattillisen koulutuksen tukemisesta Euroopassa*.

musoppimista, joka tutustuttaa opiskelijoita ja heidän vanhempiaan tutustumaan erilaisiin ammatteihin, etenemis- ja siirtymävaihtoehtoihin sekä uramahdollisuuksiin

- tukevat urasuunnittelutaitoja kehittävää opetusta ja oppimista ammatillisessa perus- ja jatkokoulutuksessa
- tuovat yrittäjyyden esille positiivisena uravaihtoehtona urasuunnittelun ohjauksessa
- tukevat TNO-palveluja koskevan palautteen keräämistä ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden siirtyessä työmarkkinoille tai jatko-opintoihin, jotta koulutuksen laatua ja soveltuvuutta työmarkkinoiden tarpeisiin pystytään parantamaan
- huomioivat opiskelijoiden erilaiset taustat ja valmiudet sekä sukupuolen
- kannustavat aktiivisesti yksilöitä ja ammatillisen koulutuksen tarjoajia käyttämään elinikäisen ohjauksen palveluja edistääkseen työntekijöiden osallistumista ammatilliseen jatkokoulutukseen ja siinä suoriutumista. Eriyistä huomiota on kiinnitettävä ryhmiin, jotka ovat työmarkkinoiden muutoksille alttiina (esimerkiksi työttömät), sekä erityistä tukea tarvitseviin ryhmiin
- edistävät ja tukevat elinikäisen ohjauksen käyttämistä epävirallisen oppimisen (non-formaalinen oppimisen) ja arkioppimisen (informaalinen oppimisen) kautta hankittujen taitojen tunnistamisessa ja tunnustamisessa
- parantavat ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden tietoisuutta avoimista oppimateriaaleista sekä EU:n opiskelijoille ja työntekijöille tarkoitetuista, liikkuvuutta tukevista eurooppalaisista työvälineistä.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- CEDEFOP (2014). *The Attractiveness of Initial Vocational Education and Training: Identifying What Matters*.
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/22510.aspx>

- CEDEFOP (2013). *Keeping Young People in (Vocational) Education: What Works?* http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9084_en.pdf
Saatavana ranskan, saksan, kreikan, italian, liettuan, puolan, portugalin ja espanjan kielillä.
- CEDEFOP (2011) *Guidance Supporting Europe's Aspiring Entrepreneurs*.
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/18285.aspx>
- ELGPN (2012). *Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka: Eurooppalaisia lähtökohtia kansalliselle kehittämistyölle*. ELGPN Tools No. 1, luvut 4–7 käsittelevät lähtökohtien soveltamista elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikkaan ammatillisessa koulutuksessa.
Saatavana bulgarian, kroatian, tšekin, hollannin, englannin, viron, suomen, ranskan, saksan, kreikan, unkarin, italian, latvian, liettuan, puolan, portugalin, serbian ja sloveenin kielillä.
- ELGPN (2015). ELGPN Tools No. 4: *Designing and Implementing Policies Related to Career Management Skills (CMS)*.
- Hughes, Deirdre ja Borbély-Pecze, Tibor Bors (2012). *Youth Unemployment: A Crisis in Our Midst – The Role of Lifelong Guidance Policies in Addressing Labour Market Supply and Demand*. ELGPN Concept Note No. 2.
Saatavana kroatian, englannin, hollannin, kreikan, latvian ja portugalin kielillä.
- Euroopan parlamentin päätöslauselma (8. syyskuuta 2015) *nuorten yrittäjyyden edistämisestä koulutuksen avulla*.
- Borbély-Pecze, Tibor Bors ja Hutchinson, Jo (2013). *The Youth Guarantee and Lifelong Guidance*. ELGPN Concept Note No. 4.
Saatavana kroatian, englannin, saksan, latvian ja portugalin kielillä.

Suuntaviiva 12: Ohjaus korkea-asteella

Määritelmä

Korkea-asteen koulutuksessa ohjaus tarkoittaa työmuotoja ja välineitä, jotka auttavat opiskelijoita valitsemaan itselleen sopivia opinto-ohjelmia sekä selviytymään nivelvaiheesta korkea-asteen koulutukseen siirryttäessä. Ohjauksella pyritään saamaan opiskelijat hyötymään mahdollisimman paljon akateemisista opinnoistaan sekä muodostamaan yhteys opintojen sekä henkilökohtaisen kehityksen ja urakehityksen välille. Ohjauksessa opiskelijat parantavat kykyään selvittää työmarkkinoiden, jatko-opintojen ja yrittäjyyden tarjoamia mahdollisuuksia eri siirtymävaiheissa. Ohjaus kannustaa opiskelijoita siirtämään oma akateeminen tietopohjansa ja asiantuntijuutensa ammatilliseen kontekstiin mahdollisimman tehokkaasti.

Korkea-asteen koulutuksessa ohjaus tarkoittaa myös palveluja opintosuuntaa vaihtaville opiskelijoille, joiden alkuperäinen opinto-ohjelman valinta on osoittautunut vääräksi tai epätarkoituksenmukaiseksi⁴¹. Ohjausta tarvitsevat myös aikuisopiskelijat tai ammatilliseen kehittymiseen tähtäävät, uutta tutkintoa suorittavat tai täydennyskoulutukseen osallistuvat opiskelijat. Lisäksi ohjausta tarjotaan kansalaisille, jotka suorittavat korkea-asteen opintoja etäopetuksena tai avoimien oppimateriaalien avulla.

Urasuunnittelutaitojen oppiminen on olennaisen tärkeää korkea-asteen opiskelijoille. Niiden avulla opiskelija hahmottaa itsenäiseen ajatteluun kannustavien opintojen ja oman urakehityksensä välisen yhteyden, nykyaikaisen tietoyhteiskunnan vaatimukset huomioiden. Näitä taitoja oppimalla opiskelija edistää luovuuttaan, innovatiivisuuttaan, kriittistä ajatteluaan, vastuunottoa ja työllistymistään.⁴² Työmarkkinoiden odotukset tutkintojen nopealle suo-

rittamiselle korostavat työnhakuun ja yrittäjyyteen liittyvien taitojen oppimisen merkitystä korkeakouluopiskelijoille.

Näiden taitojen hankkiminen voi kuulua pakollisiin tai vapaaehtoisin opintoihin, ja niistä voidaan myöntää opintopisteitä. Tällaiset urasuunnitteluun painottuvat opintokokonaisuudet voidaan tarjota keskitetysti erillisten urapalvelujen toteuttamana, tiedekunta- ja laitoskohtaisesti tai ulkopuolisten toimijoiden tukemana. Korkea-asteen koulutusohjelmaan sisällytetty työssäoppimis- tai harjoittelujakso edistää huomattavasti uraoppimista.

Elinikäiseen ohjaukseen voidaan sisällyttää yrittäjyyskoulutusta ryhmä- tai yksilöopetuksena. Se voidaan toteuttaa esimerkiksi puhelimen, verkon tai sähköpostin välityksellä tai kasvokkain tapahtuvina kohtaamisina, ja toimintaan voi liittyä messuja, oppilaitoksella järjestettäviä rekrytointitapahtumia, alumnitapaamisia tai yritysmentorointia.

Merkittävyys

- Korkea-asteen koulutus ja akateeminen tutkimus ovat ratkaisevan tärkeitä tekijöitä taloudelliselle kasvulle ja kehitykselle, ja kun halutaan saada ja kehittää työvoimaa. Korkea-asteen koulutukseen kuuluva uraohjaus toimii perustana, kun halutaan sovittaa opiskelijoiden osaaminen talouselämän tarpeisiin ja teknikan kehitykseen mahdollisimman hyvin.
- Nykyisin korkea-asteen koulutus on kansainvälistä ja massoittunutta (muun muassa etäopetuksen yleistymisen ja avoimien oppimateriaalien ansiosta). Sen vuoksi valmistuneiden opiskelijoiden menestys työmarkkinoilla on yleinen mittari korkea-asteen koulutusta tarjoaville oppilaitoksille. Hyvä valmistuneiden työllisyys on merkki opinto-ohjelmien työelämärelevantanssista.
- Opiskelijoiden taustan, lähtökohtien ja valmiuksien monimuotoisuus on lisääntynyt valtavasti. Siksi tarvitaan entistä kattavampia TNO-palveluja, joita tarjotaan useilla eri tavoilla. Vain näin pystytään vastaamaan kou-

⁴¹ Euroopan komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä Alueiden komitealle. *Tukea kasvulle ja työllisyydelle – Euroopan korkeakoulujärjestelmien nykyaikaistamissuunnitelma* {SEK(2011) 1063 lopullinen}. Bryssel 20.9.2011 KOM(2011) 567 lopullinen.

⁴² Bolognan prosessi: Bukarestin julkilausuma 26.4.2012.

lutuksen ja työelämän välisten, alati monimuotoisempien nivelvaiheiden ja opiskelijoiden yksilöllisten olosuhteiden asettamiin vaatimuksiin.

- Ohjauksen avulla voidaan nopeuttaa ja tehostaa opintosuunnan vaihtoa sellaisten opiskelijoiden kohdalla, jotka liian myöhään havaitsevat, ettei heidän alkuperäinen korkea-asteen koulutusohjelman valintansa vastaa omia taitoja, mielenkiinnon kohteita tai työmarkkinoiden realiteetteja.
- Opiskelijoiden liikkuvuutta edistetään Euroopan laajuisilla ohjelmilla, Bolognan prosessin mukaisella tutkintorakenteen yhdenmukaisamisella, kurssien modulaarisuudella sekä soveltamalla eurooppalaista tutkintojen viitekehystä kansallisella tasolla. Nämä kaikki ovat tekijöitä, jotka tekevät korkea-asteen koulutuksesta entistä monimuotoisempia ja lisäävät siten uraohjauksen tarvetta.
- Toimivat ja tehokkaat TNO-palvelut edistävät korkea-asteen koulutusjärjestelmien nykyaikaistamista⁴³ kohti opiskelijakeskeistä oppimista ja ovat osa näiden järjestelmien yhteiskunnallista vaikuttavuutta⁴⁴.
- Elinikäinen ohjaus helpottaa opiskelijoiden ja työntekijöiden liikkuvuutta tukemalla EU:n laajuisten, liikkuvuutta edistävien työvälineiden käyttöä.

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- vahvistavat korkea-asteen koulutusta tarjoavien oppilaitoksien, työnantajien ja työmarkkinajärjestöjen välisiä yhteyksiä, jotta talouselämän ja koko yhteiskunnan tarpeisiin pystytään vastaamaan entistä paremmin

- edistävät opiskelijoiden, työntekijöiden ja muiden sidosryhmien osallistumista elinikäisen ohjauksen toiminnan ja palvelujen suunnitteluun ja toteutukseen
- edistävät elinikäisen ohjauksen tarjoamista korkea-asteen koulutuksessa keskitetysti ja tiedekuntaakohtaisesti
- vahvistavat korkea-asteen koulutusta tarjoavien oppilaitoksien sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitoksien välisiä yhteyksiä
- tukevat mahdollisia tulevia opiskelijoita nivelvaiheissa tarjoamalla tietoa eri opintokokonaisuuksien suoritusvaatimuksista ja valmistuneiden opiskelijoiden uravaihtoehdoista
- varmistavat, että korkea-asteen opiskelijat pystyvät soveltamaan oppimiskokemuksiaan työelämässä. Tämä sisältää sellaisten taitojen ja asenteiden kehittämisen, joka mahdollistaa onnistuneen integroitumisen ja sopeutumisen työympäristöön, sekä kannustamisen vastuulliseen uravalintoihin koskevaan ajattelutapaan
- edistävät opiskelijoiden urasuunnittelu- ja yrittäjyystaitojen oppimista erityisesti silloin, jos opiskelija ei ole perehtynyt niihin opiskelu- tai työuransa aiemmissa vaiheissa
- tuovat yrittäjyyden esille positiivisena uravaihtoehtona urasuunnittelun ohjauksessa
- kannustavat opiskelijoita sitoutumaan aktiivisesti oman urasuunnitelmansa kehittämiseen
- huomioivat opiskelijoiden erilaiset taustat ja valmiudet sekä sukupuolen ja kiinnittävät huomiota eri kohderyhmien (kuten ikääntyvien oppijoiden, ulkomaalaisten opiskelijoiden, vammaisopiskelijoiden tai vähävaraisten opiskelijoiden) erityistarpeisiin
- varmistavat, että ohjaajat pystyvät jatkuvasti kehittämään ammattitaitoaan ja kelpoisuuttaan
- tarjoavat opiskelijoille ajantasaista tietoa liikkuvuudesta, EU:n liikkuvuutta edistävästä työvälineistä, EU:n työmarkkinoiden vaatimuksista sekä avoimista oppimateriaaleista

⁴³ Euroopan komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä Alueiden komitealle. *Tukea kasvulle ja työllisyydelle – Euroopan korkeakoulujärjestelmien nykyaikaistamissuunnitelma* {SEK(2011) 1063 lopullinen}. Bryssel 20.9.2011 KOM(2011) 567 lopullinen.

⁴⁴ Bolognan prosessi: Bukarestin julkilausuma 26.4.2012.

- tarjoavat erityistä tukea tarvitseville ja aliedustettuina oleville ryhmille läpinäkyvämpää tietoa koulutusmahdollisuuksista, jotta näiden ryhmien edustajat pystyvät tekemään oikeita opiskeluvalintoja
 - edistävät valmistuneiden opiskelijoiden työllistymistietojen keräämistä ja julkaisemista (mukaan lukien työllistymistietojen seuranta). Ne myös tarjoavat tietoa ja neuvontaa prosesseissa, jotka liittyvät mahdollisten tulevien opiskelijoiden sekä jo opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden epävirallisen oppimisen tai arkioppimisen kautta hankittujen tietojen ja taitojen tunnistamiseen ja tunnustamiseen
 - kehittävät TNO-palvelujen arviointijärjestelmää, johon kuuluu tietokantoja ja opiskelijoiden seurantamekanismeja
 - varmistavat yhteyden korkea-asteen koulutuksen elinikäisen ohjauksen palvelujen sekä laadunvarmistusjärjestelmien, strategisen suunnittelun ja suoritustavoitteiden välillä
 - yhdistävät opiskelijakeskeisiä aktiivisen oppimisen lähestymistapoja urasuunnittelutaitojen kehittämiseen tiedekuntien ja koko oppilaitoksen tasolla
 - tukevat opintonsa keskeyttäneiden opiskelijoiden tutkimista, keskeytyksestä aiheutuvien todellisten kulujen selvittämistä sekä ennen opintojen alkamista ja niiden aikana annetun elinikäisen ohjauksen kustannushyödyn laskeamista.
- Lisätietoa päätöksenteon perustaksi**
- CEDEFOP (2011) *Guidance Supporting Europe's Aspiring Entrepreneurs*.
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/18285.aspx>
 - ELGPN (2012). *Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka: Eurooppalaisia lähtökohtia kansalliselle kehittämistyölle*. ELGPN Tools No. 1, luvut 4–7 käsittelevät lähtökohtien soveltamista elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikkaan korkea-asteen koulutuksessa.
Saatavana bulgarian, kroatian, tšekin, hollannin, englannin, viron, suomen, ranskan, saksan, kreikan, unkarin, italian, latvian, liettuan, puolan, portugalin, serbian ja sloveenin kielillä.
 - ELGPN (2015). ELGPN Tools No. 4: *Designing and Implementing Policies Related to Career Management Skills (CMS)*.
 - ELGPN (2015). ELGPN Tools No. 5: *Strengthening the Quality Assurance and Evidence-base of Lifelong Guidance*.
 - Euroopan parlamentin päätöslauselma (8. syyskuuta 2015) *nuorten yrittäjyyden edistämisestä koulutuksen avulla*.
 - Hughes, Deirdre ja Borbély-Pecze, Tibor Bors (2012). *Youth Unemployment: A Crisis in Our Midst – The Role of Lifelong Guidance Policies in Addressing Labour Market Supply and Demand*. ELGPN Concept Note No. 2.
Saatavana kroatian, hollannin, englannin, kreikan, latvian ja portugalin kielillä.
 - Borbély-Pecze, Tibor Bors ja Hutchinson, Jo (2013). *The Youth Guarantee and Lifelong Guidance*. ELGPN Concept Note No. 4.
Saatavana kroatian, englannin, saksan, latvian ja portugalin kielillä.
 - ENQA (2009). *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*, (kohdat 1.5–1.7).
http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2013/06/ESG_3edition-2.pdf

Suuntaviiva 13: Ohjaus aikuiskoulutuksessa

Määritelmä

Aikuiskoulutus on tärkeä osa elinikäisen oppimisen jatkumoa. Se voi tarkoittaa niin yleissivistävää koulutusta kuin ammatillista perus- ja jatkokoulutusta. Opiskelijat ovat aikuisia, jotka ovat suorittaneet vähintään peruskoulun. Aikuiskoulutusta ovat myös

- perustaitojen lisääminen muodollisen opetuksen, epävirallisen oppimisen tai arkioppimisen kautta, uusien kelpoisuuksien hankkiminen tai olemassa olevien taitojen lisääminen tai päivittäminen työllistymisen edistämiseksi
- sosiaalinen, kulttuurinen, taiteellinen tai yhteiskunnallinen oppiminen henkilökohtaisen kehityksen tai tyytyväisyyden saavuttamiseksi.

Aikuisopetuksessa elinikäinen ohjaus tarkoittaa työmuotoja ja välineitä, jotka kannustavat aikuisia osallistumaan ja sitoutumaan oppimiseen sekä mahdollisesti saavuttamaan kelpoisuuksia, jatkamaan opiskelua tai siirtymään työelämään. Se sisältää myös prosesseja epävirallisen oppimisen tai arkioppimisen kautta hankittujen tietojen ja taitojen tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Ohjausta voidaan toteuttaa ryhmille esimerkiksi opetustiloissa tai kasvokkain henkilökohtaisena uraohjauksena sekä mahdollisesti verkko- tai puhelinyhteyttä hyödyntäen. Ohjaajilla voi olla ohjauksen erikoiskoulutus tai muu asiaankuuluva koulutus. Työssä oppimisen menetelmät, kuten työkokeilut, vastaavat hyvin aikuiskoulutukseen osallistuvien ohjaustarpeita.

Merkittävyys

- TNO-palvelujen tarjoaminen on olennainen osa elinikäisen oppimisen toimintapolitiikkaa. Nämä palvelut ovat tärkeä aikuiskoulutuksen kysyntää kasvattava tekijä, ja niillä on tärkeä rooli tiedon ja neuvonnan antajana. Palvelujen strategisella kehittämisellä pyritään parantamaan oppijoiden tietoisuutta ja motivaatiota. Tähän sisältyy myös tiedotus avoimista oppimateriaaleista.

- Useiden aikuisten kohdalla koulutus- ja työmaailma sekä niiden väliset väylät ovat muuttuneet huomattavasti sen jälkeen, kun he suorittivat oppivelvollisuutensa. Monet työtehtävät ovat kadonneet kokonaan, ja uusia on tullut tilalle. Toimialat ovat pienentyneet ja kasvaneet, ja täysin uusia aloja on syntynyt. Kaikkiin oppimisprosessin vaiheisiin on muodostunut uusia väyliä. Tämä kaikki saattaa aiheuttaa hämmennystä aikuisoppijalle. Useat heistä tarvitsevatkin asiantuntevaa ohjausta, jotta he löytävät oman polkunsa koulutus- ja työmaailmassa.
- Aikuisoppijat eivät ole yhtenäinen ryhmä. Erällä heistä on hyviä kokemuksia muodollisesta opetuksesta, kun taas toisilla on takanaan paljon epävirallista oppimista ja arkioppimista, jotka tulisi tunnistaa ja tunnustaa. Joillakin oppijoilla on aiempia negatiivisia kokemuksia. Viimeksi mainitulle ryhmälle tarjottava ohjaus on olennaisen tärkeää, jotta he osallistuisivat opintoihin, jatkavat niitä, sitoutuvat saavuttamaan oppimistuloksia, suorittamaan opinnot loppuun saakka sekä ylittämään oppimisen esteitä.⁴⁵
- Aikuisoppijoilla on yleensä useita erilaisia rooleja ja vastuita. Tämä hankaloittaa oppimiseen ja työhön liittyviä valintoja. Perhetilanne sekä taloudelliset ja sosiaaliset olosuhteet voivat olla etenemistä edistäviä tai estäviä tekijöitä. Joskus tarvitaan erityistä ohjauksellista tukea, jotta oppija voi hahmottaa tämän monitahoisuuden kokonaisuuden vaikutuksia. Ohjauksella oppija voi löytää mielekkäitä ratkaisuja koulutukseen ja työhön liittyviin valintaongelmiin.
- Opiskelu voi olla aikuisoppijalle merkittävä taloudellisia ja muita resursseja vaativa investointi. Ohjauksen avulla tehty päätös voi vähentää taloudellisten tappioiden ja muiden menetyksien riskiä.

⁴⁵ Euroopan neuvoston päätelmät aikuiskoulutuksesta, annettu 22. päivänä toukokuuta 2008. (Euroopan unionin virallinen lehti C 140. 6.6.2008).

- Elinikäinen ohjaus edistää aikuiskoulutuksen tavoitteita merkittävällä tavalla vahvistamalla opiskelijoiden sosiaalista osallisuutta, aktiivista kansalaisuutta ja henkilökohtaista kehittymistä.
- EU:n työvoiman taloudellisen kilpailukyvyyn parantamiseksi aikuisoppijoiden osuus elinikäiseen oppimiseen osallistuvista on saatava nousemaan keskimäärin vähintään 15 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä.⁴⁶ Elinikäisellä ohjauksella on tärkeä rooli tämän tavoitteen saavuttamisessa. Aikuisilla ei usein ole tietoa käytettävissään olemassa olevista kelpoisuuden tai ammattipätevyyden tunnustamismahdollisuuksista tai oppimisväylistä (mukaan lukien avoimet oppimateriaalit).

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- tukevat tieto- ja ohjauspalvelujen yhdistämistä ja monikanavaista tarjontaa (verkon, puhelimen ja henkilökohtaisten tapaamisten välityksellä)
- tarjoavat aikuisoppijoille mahdollisuuden henkilökohtaiseen ja yksilölliseen ohjaukseen
- tukevat uraohjauksen tarjoamista aikuisoppimisympäristöissä, erityisesti ennen opiskelun aloittamista, koulutuksen aikana sekä jatkoopintoihin tai työmarkkinoille siirryttäessä
- antavat kansalaisille mahdollisuuden epävirallisen oppimisen tai arkioppimisen kautta hankittujen tietojen ja taitojen tunnistamiseen ja tunnustamiseen
- edistävät työkokeilujen hyödyntämistä työssä oppimisen menetelmänä
- huomioivat oppijoiden erilaiset taustat ja valmiudet sekä sukupuolen
- kiinnittävät huomiota erityistä tukea tarvitseviin ryhmiin, koulunkäynnin keskeyttäneisiin, työelämän ja opiskelun ulkopuolella oleviin nuoriin (NEET, Not in Employment, Education

or Training), pitkäaikaistyöttömiin ja matalasti kouluttautuneisiin aikuisiin⁴⁷, jotta näillä ryhmillä olisi paremmat mahdollisuudet selviytyä nivelvaiheista ja sopeutua työmarkkinoiden ja yhteiskunnan muutoksiin

- tukevat oppimisen (mukaan lukien avoimien oppimateriaalien) ja elinikäisen ohjauksen sosiaalista markkinointia sekä epävirallisen oppimisen tai arkioppimisen kautta hankittujen tietojen ja taitojen tunnustamista
- tukevat urasuunnittelutaitojen kehittämisen sisällyttämistä aikuiskoulutusohjelmiin, jotta kansalaiset pystyvät selviytymään paremmin erilaisista haasteista elämänsä aikana sekä hallitsemaan omaa urakehitystään ja nivelvaiheita koko elämän mittakaavassa tarkasteltuna⁴⁸
- tuovat yrittäjyyden esille positiivisena uravaihtoehtona aikuisille
- tukevat aikuisoppimisympäristössä eri rooleissa uraohjausta tarjoavien ohjaajien koulutusta ja ammattitaidon kehittämistä
- varmistavat, että uraohjausta sisällytetään aikuiskoulutusohjelmiin julkisesti rahoituksissa oppilaitoksissa
- tukevat yhteistyötä yrityksiin, työmarkkinajärjestöjen, TE-palvelujen ja muiden yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa aikuisopetukseen (ja elinikäisen ohjauksen palveluihin) hakeutumisen helpottamiseksi esimerkiksi koulutussektelijärjestelmän avulla.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- CEDEFOP (2015) *European guidelines for validating non-formal and informal learning*. <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/3073>

⁴⁶ Eurooppa 2020 -strategia.

⁴⁷ Euroopan neuvoston päätöslauselma uudistetusta eurooppalaisesta aikuiskoulutusohjelmasta (2011/C 372/01).

⁴⁸ "Urasuunnittelutaidot tarkoittavat erilaisia yksilöiden ja ryhmien strukturoituja keinoja etsiä, analysoida, yhdistää ja järjestää itseään, koulutusta ja työelämää koskevaa tietoa." ELGPN: *Lifelong Guidance Policies: Work in Progress 2008–10*, s. 23 (käännetty englannista).

- CEDEFOP (2011) *Guidance Supporting Europe's Aspiring Entrepreneurs*.
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/18285.aspx>
- ELGPN (2012). *Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka: Eurooppalaisia lähtökohtia kansalliselle kehittämistyölle*. ELGPN Tools No. 1, luvut 4–7 käsittelevät lähtökohtien soveltamista elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikkaan aikuiskoulutuksessa.
- ELGPN (2015). ELGPN Tools No. 4: *Designing and Implementing Policies Related to Career Management Skills (CMS)*.
- Euroopan parlamentin päätöslauselma (8. syyskuuta 2015) *nuorten yrittäjyyden edistämisestä koulutuksen avulla*.

Saatavana bulgarian, kroatian, tšekin, hollannin, englannin, viron, suomen, ranskan, saksan, kreikan, unkarin, italian, latvian, liettuan, puolan, portugalilain, serbian ja sloveenin kielillä.

Suuntaviivoja elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikalle ja TNO-palveluille työ- ja elinkeinohallinnon alalla

Tämä luku sisältää kolme elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan suuntaviivaa työ- ja elinkeinohallinnon alaa varten.⁴⁹

Suuntaviiva 14: TNO-palvelut työssä oleville

Määritelmä

Työssä oleville kohdennettu elinikäinen ohjaus tarkoittaa työmuotoja ja välineitä, jotka auttavat asiakasryhmään kuuluvia kansalaisia arvioimaan omaa senhetkistä työtilannettaan (työtehtäviä, olosuhteita, työn sisältöä) sekä työssä ja elämässä yleisesti hankkimiaan taitoja ja niiden mahdollista tunnustamista. Lisäksi elinikäinen ohjaus auttaa suunnittelemaan koulutukseen ja työelämään liittyviä sekä koko elämää koskevia nivelvaiheita, kuten eläkkeellä siirtymistä.

Työssä oleville tarkoitettuja TNO-palveluja voidaan tarjota työpaikoilla henkilöstön kehittämissuunnitelmaan kuuluvana toimintana tai ammattiliiton

järjestämänä. Todennäköisemmin niiden tarjoaja on TE-palvelujen asiantuntijat ja psykologit tai yksityiset palveluntarjoajat.⁵⁰

Muita työssä oleville tarkoitettuja TNO-palveluja tarjoavat uudelleensijoittumisohjaukseen erikoistuneet toimijat, valmennusyrietykset sekä aikuis-koulutuskeskukset (lisätietoja aikuisoppijoista on suuntaviivaa 12 koskevassa kohdassa). Internet on monille työssä oleville aikuisille usein ensimmäinen väylä etsiä itselleen uusia koulutus- ja työmahdollisuuksia. Se on monipuolinen työväline urakehitykseen liittyvään sosiaaliseen verkostoitumiseen sekä yleisesti työuria koskevaan tiedonhakuun. Työhön sisältyvät koulutukset, mentorointi ja henkilöstöarvioinnit ovat myös tilaisuuksia työuria koskevan tiedon ja neuvonnan saamiselle.

Merkittävyys

- Elinikäisen ohjauksen tarjoaminen tuottaa runsaasti lisäarvoa työssä oleville, työnantajille ja päättäjille.⁵¹ Se auttaa työntekijöitä pysy-

⁴⁹ Tässä luvussa suomennettu teksti koskee työ- ja elinkeinohallinnon alaa Euroopassa yleensä, ei vain Suomen TE-hallinnon palveluja,

⁵⁰ CEDEFOP (2008). *Career Development at Work: a Review of Career Guidance to Support People in Employment*. Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto (Office for Official Publications of the European Communities).

⁵¹ European Social Partners (2002). *Framework of Actions for the Lifelong Development of Competences and Qualifications*.

mään työllistettynä sekä parantamaan omaa ammatillista kelpoisuuttaan asianmukaisiin koulutuksiin osallistumisen sekä oppimiskemuksien tunnustamisen kautta. Ohjauksen ansiosta työnantajilla on käytössään osavampaa työvoimaa. Se edistää työntekijöiden kehittymistä sekä työelämässä että henkilökoh-
taisella tasolla. Työelämässä elinikäinen ohjaus tukee yksilöiden ja yritysten koulutuksia ja taitojen lisäämistä koskevaa päätöksentekoa. Näin pystytään sopeutumaan tekniikan kehitykseen ja liiketoimintaympäristön muutoksiin sekä tukemaan siirtymistä työtehtävistä toisiin.

- Työnantajille elinikäinen ohjaus on tärkeä henkilöstön kehittämisen työväline. Sen avulla pystytään ylläpitämään työvoiman tuottavuutta, houkuttelemaan, motivoimaan ja säilyttämään laadukasta työvoimaa sekä saattamaan henkilöstön taidot vastaamaan ennustettuja tarpeita.
- Joustoturvaa koskevissa strategioissa ohjaus on tärkeässä asemassa sekä työnantajien että -tekijöiden näkökulmasta.⁵² Ohjaus tarjoaa tukea henkilöstön siirtyessä uusiin tehtäviin, jotta uusista liiketoimintahaasteista voidaan selviytyä. Se myös auttaa työttömäksi jääneitä kartoittamaan omat taitonsa ja hyödyntämään oppimismahdollisuuksia taitojensa lisäämiseksi ja työllistymisen edistämiseksi.
- Päättäjien näkökulmasta työssä olevien ohjaus parantaa talouden yleistä kilpailukykyä. Tämä tapahtuu tukemalla tehokkaan ja osaavan työvoiman, tietoyhteiskunnan ja osallisuuteen kannustavan yhteiskunnan kehitystä. Ohjauksella tuetaan työntekijöiden sopeutumista muuttuviin olosuhteisiin, sitoutumista työhön ja paluuta työmarkkinoille.⁵³

- TNO-palvelut levittävät tietoa työntekijöille tarkoitetuista, EU:n tuottamista liikkuvuutta parantavista työvälineistä ja työvoiman kouluttamiseen tarkoitetuista avoimista oppimateriaaleista sekä tarjoavat apua niiden käyttöön.

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- etsivät keinoja laajentaa TE-palvelujen roolia elinikäisen ohjauksen tarjoamisessa työssä oleville aikuisille
- varmistavat, että työssä olevat saavat ohjausta epävirallisen oppimisen tai arkioppimisen kautta hankittujen tietojen ja taitojen tunnustamiseen ja tunnustamiseen. Tämä tarkoittaa, että työntekijöille tarjotaan tietoa ja tukea työssä ja arjessa opittujen taitojen kartoittamiseen, heitä tuetaan näiden taitojen virallistamisprosessin eri vaiheissa ja heille kerrotaan lisäkoulutusväylistä sekä työpaikan sisällä että sen ulkopuolella
- tukevat yhteistoimintaa (työmarkkinajärjestöjen, ammattiyhdistysten, oppilaitosten, julkisten ja yksityisten työllisyyspalvelujen sekä muiden yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa) TNO-palvelujen tarjoamiseksi työssä oleville
- tiedottavat elinikäisen ohjauksen hyödyistä ja olemassa olevista urapalveluista sekä työnantajille että -tekijöille
- kannustavat lisäämään saatavilla olevaa ohjaus-
tukea yrityksissä (erityisesti pk-yrityksissä) erilaisin kannustimin. Niitä voisivat olla esimerkiksi elinikäisen ohjauksen hyväksyminen tulonhankkimiskuluksi tai julkisen tunnustuksen antaminen yrityksille, joilla on käytössään esimerkillisen hyviä kannustinohjelmia
- varmistavat, että työvoiman ja henkilöstön kehityspolitiikassa painotetaan elinikäisen ohjauksen tärkeyttä, ja että henkilöstöhallinnon työntekijöillä on riittävä ammatillinen koulutus ohjauksen tarjoamiseksi
- edistävät työssä olevien urasuunnittelutaitojen kehittämistä

⁵² Sultana, R.G. (2012). *Flexicurity: Implications for Lifelong Career Guidance*. Jyväskylä: ELGPN, 2012. Joustoturva tarkoittaa työnantajien, -tekijöiden ja valtion välistä yhteiskunnallista sopimusta, jossa suositaan heikompaan irtisanomissuojaa, korkeampia työttömyysetuisuuksia ja aktiivista työmarkkinapolitiikkaa. Näiden tekijöiden on tarkoitus tarjota joustavuutta työnantajille ja turvaa työntekijöille.

⁵³ *Kommunikea*. Kolmas kansainvälinen ohjauksen toimintapolitiikan symposiumi Tulevaisuuden muotoileminen: Ohjauksen yhteys työvoiman kehittämiseen. 21.–24.4.2006, Sydney, Australia.

- tuovat yrittäjyyden esille positiivisena uravaihtoehtona
 - varmistavat, että työssä oleville tarkoitettu elinikäinen ohjaus on mukana työmarkkinajärjestöjen neuvotteluissa kansallisella ja alakohtaisella tasolla
 - tunnustavat yksityisen sektorin roolin työssä oleville tarkoitettussa ohjauksessa
 - laajentavat aikuis- ja jatkokoulutussektoreiden olemassa olevia palveluja myös työssä olevien aikuisten saataville
 - kannustavat kehittämään kansallista, monikanavaista (puhelimien, verkon ja henkilökohtaisten tapaamisten kautta annettavaa) TNO-palvelua työssä oleville jatkokoulutusta (mukaan lukien avoimia oppimateriaaleja) ja työmahdollisuuksia koskevan tiedon ja neuvonnan tarjoamiseksi
 - varmistavat, että työnhakijat ja uranvaihtoa suunnittelevat tiedostavat työmarkkinoiden kansainvälisen ulottuvuuden. Keinoja ovat esimerkiksi EURES:n (Euroopan laajuinen työvoimapalvelujen verkosto PES Network) ja muut EU:n opiskelijoille ja työntekijöille tarkoitettut, liikkuvuutta edistävät työvälineet.
- CEDEFOP (2014). *Use of Validation by Enterprises for Human Resources and Career Development Purposes*.
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/23963.aspx>
 - ELGPN (2012). *Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka: Eurooppalaisia lähtökohtia kansalliselle kehittämistyölle*. ELGPN Tools No.1, luvut 4–7 käsittelevät lähtökohtien soveltamista elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikkaan työllisyyssektorilla.
Saatavana bulgarian, kroatian, tšekin, hollannin, englannin, viron, suomen, ranskan, saksan, kreikan, unkarin, italian, latvian, liettuan, puolan, portugalin, serbian ja sloveenin kielillä.
 - Sultana, Ronald G (2012). *Flexicurity: Implications for Lifelong Career Guidance*. ELGPN Concept Note No. 1.
Saatavana kroatian, hollannin, englannin, saksan, kreikan, latvian ja portugalin kielillä.
 - ELGPN (2015). ELGPN Tools No. 4: *Designing and Implementing Policies Related to Career Management Skills (CMS)*.
 - ELGPN (2015). ELGPN Tools No. 5: *Strengthening the Quality Assurance and Evidence-base of Lifelong Guidance*.
 - Euroopan komissio (2014). *European Reference Competence Profile for PES and EURES counsellors*. Bryssel: Työllisyyden, sosiaaliasioiden ja osallisuuden pääosasto.
 - Euroopan komissio (2011). *European Public Employment Services and Lifelong Guidance, PES to PES Dialogue Analytical Paper*. Bryssel: Työllisyyden, sosiaaliasioiden ja osallisuuden pääosasto.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- CEDEFOP (2008). *Career Development at Work: A Review of Career Guidance to Support People in Employment*.
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/12936.aspx>
Saatavana englannin ja saksan kielillä.
- CEDEFOP (2014). *Navigating Difficult Waters: Learning for Career and Labour Market Transitions*.
http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/5542_en.pdf

Suuntaviiva 15: TNO-palvelut työttömille

Määritelmä

Työttömille aikuisille kohdennettu ohjaus tarkoittaa erilaisia uraohjauksen muotoja ja välineitä, jotka auttavat työttömiä työnhakijoita parantamaan työllistymistä edistäviä taitojaan ja palaamaan työmarkkinoille⁵⁴. Näitä toimia ovat muun muassa arvioinnit, profiloinnit ja palvelutarvekartoitukset, apu työpaikan vaihtuessa, urasuunnittelutaitojen ja sosiaalisten taitojen valmennus, työnvälitys ja työpaikkaneuvottelut, työnhaussa avustaminen, neuvonta, työnhakuklubit, työmarkkinatiedon hankkiminen ja tarvittaessa, henkilökohtainen ammatinvalinta- ja uraohjaus ja psykometrinen tai psykologisten arviointimenetelmien käyttäminen sekä testien suorittaminen.

Työnhakuneuvonta kuuluu TE-palveluiden perustarjontaan. Sen tavoitteena on aktivoida työttömiä jatkuvaan työnhakuun ja saada heitä siirtymään työmarkkinoille. Apuna käytetään muun muassa erilaisia arviointeja ja profilointia. TE-palvelut saattavat tarjota erityistä uraohjausta sellaisille työnhakijoille, jotka tarvitsevat kokonaisvaltaisempaa ratkaisua. Tällaisia henkilöitä voivat olla muun muassa työttömät nuoret, joilla on puutteelliset taidot, tai ammatilliseen koulutukseen haluavat aikuiset.

Uraohjaus on todettu yhdeksi tehokkaimmista aktiivisen työmarkkinapolitiikan vaikutustavoista. Työttömät aikuiset eivät ole yhtenäinen ryhmä, vaan henkilöiden ominaisuudet ja tarpeet voivat poiketa toisistaan paljonkin. Työnhakijoina voi olla esimerkiksi iältään vanhempia tai äkillisesti irtisanottuja henkilöitä, lapsen hoitovapaalta työmarkkinoille palaavia naisia, etnisiin vähemmistöihin kuuluvia, vammaisia, ensimmäistä työpaikkaansa etsiviä opiskelijoita, ilman ammattitutkintoa olevia koulunkäynnin keskeyttäjiä, pitkäaikaistyöttömiä tai maahanmuuttajia. Nämä ryhmät tarvitsevat erityistä lyhyen ja pitkän aikavälin tukea ja toimenpiteitä.

Työ- ja elinkeinopalvelut vastaavat useimmiten työttömille tarjottavista TNO-palveluista. Eri asiakasryhmille kohdennettuja täydentäviä palveluja voidaan tuottaa ostopalveluina tai järjestöjen toteuttamina.

Sähköisten (puhelimitse, videon välityksellä, sähköpostin, verkkokeskustelun tai tekstiviestien kautta tarjottavien) ohjauspalvelujen ja itsepalvelujärjestelmien avulla voidaan tarjota moniportainen palvelu, joka vastaa paremmin erilaisten yksilöiden ja ryhmien eritasoisiiin tarpeisiin.

Merkittävyys

- Elinikäinen ohjaus auttaa työttömiä aikuisia selviytymään (pitkäaikaisen) työttömyyden negatiivisista psykososiaalisista vaikutuksista sekä rohkaisee kehittämään voimavaroja ottaa tuleva urakehitys omaan hallintaan. Lisäksi se auttaa ehkäisemään ammatillisen osaamisen vanhenemista ja työllistettävyyden heikkene mistä.
- Työttömien ohjaus ehkäisee työttömyyden jatkumista (erityisesti pitkäaikaistyöttömyyteen).
- Ohjaus tukee työmarkkinoiden tarpeisiin vastaavan, osaavan työvoiman kehittämistä ja elinikäisen oppimisen edistämistä.⁵⁵ Se parantaa työmarkkinoiden osaamisen kysynnän ja tarjonnan vastaavuutta.
- Se kannustaa työvoiman liikkuvuuteen alueiden ja koko EU:n sisällä sekä tukee työllistymistä edistävien taitojen kehittämistä. Tässä hyödynnetään EU:n opiskelijoille ja työntekijöille tarkoitettuja, liikkuvuutta edistäviä työvälineitä sekä avoimia oppimateriaaleja.
- Se auttaa lyhentämään työttömyysjaksojen kestoa ja työmarkkinatukien maksamisen kautta veronmaksajille koituvia kuluja. Nämä tavoitteet ovat osa kansallisia ja Euroopan laajuisia työllisyysstrategioita.

⁵⁴ Euroopan neuvoston suositus: Eurooppa 2020 -strategian yhdenmetyt suuntaviivat.

⁵⁵ Euroopan unionin neuvoston (2010) päätös jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista, suuntaviiva 8.

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- tukevat joustavien ja kestävien ratkaisujen laatimista sosiaalisilta olosuhteiltaan, työ- ja koulutustaustaltaan sekä työttömyysajan kokemuksiltaan erilaisille henkilöille sen sijaan, että keskityttäisiin näiden henkilöiden työelämään palauttamiseen mahdollisimman nopeasti henkilökohtaisten taitojen, mielenkiinnon kohteiden ja tavoitteiden kustannuksella
- huomioivat asiakkaiden erilaiset taustat ja valmiudet sekä sukupuolen
- edistävät tapauskohtaisen lähestymistavan soveltamista: henkilökohtaisia toimintasuunnitelmia työttömille, joilla on useita esteitä työllistymiselle. Tähän sisältyy yhteistoiminta muiden palvelujen kanssa esimerkiksi terveyteen, henkilökohtaiseen elämään, perheeseen tai velkaantumiseen liittyvien ongelmien selvittämiseksi
- sisällyttävät elinikäisen ohjauksen sekä työttömyyttä ennaltaehkäisevään että sitä korjaavaan toimintapolitiikkaan
- sisällyttävät ohjauksen työttömyyttä ennaltaehkäiseviin toimiin, jotka on tarkoitettu työttömyysuhan alla oleville kansalaisille, kuten ilman ammattitutkintoa oleville koulunkäynnin keskeyttäjille, työelämän ja opiskelun ulkopuolella oleville nuorille (NEET) sekä rakennemuutosaloilla työskenteleville ihmisille
- edistävät elinikäisen ohjauksen merkitystä työvälineenä aktiivisissa työmarkkinastrategioissa. Jos työttömille tarjottava ohjaus on aktiivisiin työmarkkinatoimenpiteisiin kuuluva pakollinen toiminto, ohjauksen toteutuksen ja menetelmien on noudatettava TNO-palvelujen laatustandardeja. Työttömien pitkän aikavälin urakehitys on pystyttävä huomioimaan
- tukevat mahdollisuutta toteuttaa elinikäinen ohjaus eri tavoin eri kohderyhmille yhteistyökumppaneiden ja hakevan toimintamallin tai etsivän nuorisotyön avulla

- tukevat läheistä yhteistyötä TE-palvelujen ja oppilaitoksien välillä
- edistävät tiiviimmän yhteyden muodostamista TNO-palvelujen tarjoajien, työnantajien, toimialojen ja työmarkkinajärjestöjen välille
- panostavat TE-palvelujen henkilöstön koulutukseen elinikäiseen ohjaukseen liittyvissä kysymyksissä
- edistävät ja tukevat yrittäjyyttä, itsensä työllistämistä, sosiaalista yritystoimintaa ja start-up-liiketoimintaa tiedotuksen, ohjauksen ja neuvonnan kautta
- rohkaisevat TNO-palveluja tarjoavia tahoja hyödyntämään kansallisia ja EU:n laajuisia instrumentteja, jotka ennustavat osaamistarpeita toimialoittain ja alueittain tietyissä ammateissa mahdollisesti odotettavissa olevan työvoimapulan tunnistamiseksi, ja tiedottavat niistä työttömille aikuisille
- tukevat TNO-palvelujen tarjoamista moniportaisen järjestelmän kautta. Esimerkki tällaisesta järjestelmästä: (i) tietojen tarjoaminen kaikille monikanavaisten palvelujen, itsepalvelujärjestelmien tai henkilökohtaisen tukipalvelun kautta, (ii) käyttäjien tarpeiden analysointi, (iii) yhteisesti tarjottava apu sitä tarvitseville esimerkiksi urasuunnittelutaitojen opettamisen tai työklubien muodossa, (iv) henkilökohtainen ohjaus enemmän tukea tarvitseville henkilöille.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- CEDEFOP (2008). *Career Development at Work: A Review of Career Guidance to Support People in Employment*.
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/12936.aspx>
Saatavana englannin ja saksan kielillä.
- CEDEFOP (2014). *Navigating Difficult Waters: Learning for Career and Labour Market Transitions*.
http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/5542_en.pdf

- CEDEFOP (2014). *Use of Validation by Enterprises for Human Resources and Career Development Purposes*.
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/23963.aspx>
- CEDEFOP (2013). *Return to Work: Work-based Learning and the Reintegration of Unemployed Adults into the Labour Market*.
http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/6121_en.pdf
- CEDEFOP (2013). *Returning to Learning, Returning to Work: Helping Low Qualified Adults out of Unemployment*.
http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9082_en.pdf
- ELGPN (2012). *Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka: Eurooppalaisia lähtökohtia kansalliselle kehittämistyölle*. ELGPN Tools No. 1, luvut 4–7 käsittelevät lähtökohtien soveltamista elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikkaan työllisyyssektorilla.
Saatavana bulgarian, kroatian, tšekin, hollannin, englannin, viron, suomen, ranskan, saksan, kreikan, unkarin, italian, latvian, liettuan, puolan, portugalilain, serbian ja sloveenin kielillä.
- Hughes, Deirdre ja Borbély-Pecze, Tibor Bors (2012). *Youth Unemployment: A Crisis in Our Midst – The Role of Lifelong Guidance Policies in Addressing Labour Market Supply and Demand*. ELGPN Concept Note No. 2.
Saatavana kroatian, hollannin, englannin, kreikan, latvian ja portugalilain kielillä.
- Borbély-Pecze, Tibor Bors ja Hutchinson, Jo (2013). *The Youth Guarantee and Lifelong Guidance*. ELGPN Concept Note No. 4.
Saatavana kroatian, englannin, saksan, latvian ja portugalilain kielillä.
- ELGPN (2015). ELGPN Tools No. 4: *Designing and Implementing Policies Related to Career Management Skills (CMS)*.
- ELGPN (2015). ELGPN Tools No. 5: *Strengthening the Quality Assurance and Evidence-base of Lifelong Guidance*.
- Euroopan komissio (2011). *European Public Employment Services and Lifelong Guidance*, PES to PES Dialogue Analytical Paper. Bryssel: Työllisyyden, sosiaaliasioiden ja osallisuuden pääosasto.
- Euroopan komissio (2014). *European Reference Competence Profile for PES and EURES counsellors*. Bryssel: Työllisyyden, sosiaaliasioiden ja osallisuuden pääosasto.

Suuntaviiva 16: TNO-palvelut ikääntyville

Määritelmä

”Ikääntyvät” voi tarkoittaa monia eri ihmisryhmiä, kuten työttömiä tai työelämässä olevia, täyttä tai osittaista työaikaa tekeviä, iältään vanhempia työntekijöitä tai kokonaan eläkkeellä olevia henkilöitä. Ikääntyvillä voi joka tapauksessa olla erityisiä uraan liittyviä haasteita. Ohjauksella pyritään tarjoamaan heille täsmätietoa ja neuvontaa, jotka tukevat ”aktiivista ikääntymistä”.⁵⁶ Tämä termi tarkoittaa toimenpiteitä, joiden painopisteitä ovat työllistyminen, ilman korvausta tehtävä vapaaehtoistyö ja yhteiskunnallinen osallistuminen, itsenäinen asuminen ja mahdollisuudet aktiiviseen ikääntymiseen (yksilölliset ominaisuudet ja ympäristötekijät huomioiden).⁵⁷

Ikääntyviä kannustetaan tai vaaditaan työskentelemään entistä pitempään (julkisten ja yksityisten eläkevarojen alijäämän vuoksi), aina lakisääteiseen vanhuuseläkeikään saakka tai yhä useammassa tapauksissa vielä senkin jälkeen. Ikääntyvän työvoiman kehittämisessä hyödynnetään niin sanottua elämäntaakkarimallia, jossa huomioidaan iältään vanhempien aikuisten tarpeet (mukaan lukien eläkkeelle siirtyminen).

Ikääntyvien työllistymistä edistäviä taitoja voidaan pitää ajan tasalla ja niiden vanhentumista ehkäistä esimerkiksi seuraavilla ohjaustoimilla: urasuunnittelutaitojen kehittäminen, avaintaitojen kartoitus, epävirallisen oppimisen tai arkioppimisen kautta hankittujen taitojen tunnistaminen ja tunnustaminen, jatkokoulutusta ja koulutusmahdollisuuksia koskevan tiedon tarjoaminen sekä yksilöllinen neuvonta, jolla luodaan ja vahvistetaan oppimismotivaatiota sekä valmiuksia vaihtaa ammattia.

Elämäntaakkarimallilla pyritään saamaan aikaan joustavia siirtymiä ja väyliä kokoaikatyön ja -eläkkeen välille. Ohjauksella varmistetaan tiedon helppo

saatavuus. Se auttaa eläkeikää lähestyviä kansalaisia kartoittamaan omat kykynsä ja mielenkiinnon kohteensa, mikäli he haluavat olla tiiviimmin mukana vapaaehtoistyössä, yhteiskunnallisissa toimissa ja vapaa-ajan aktiviteeteissa.

Merkittävyys

- Ikääntyvillä työntekijöillä on suurempi pitkäaikaistyöttömyyden riski kuin nuoremmilla. Useilla heistä on ollut useita rooleja ja vastuualueita elämänsä aikana, mikä vaikuttaa omaan päätöksentekoon. Oikea-aikaisesti toteutettu uraohjaus voi auttaa näitä työntekijöitä tekemään omien taloudellisten ja sosiaalisten olosuhteidensa mukaisia, mielekkäitä päätöksiä.
- Ikääntyvät työntekijät ovat tärkeä yhteisen tiedon, muistin ja kokemusten lähde yrityksille. He ovat olennaisen tärkeä tekijä tiedon siirtämisessä sukupolvelta toiselle sekä nuorempien työntekijöiden opastamisessa.
- Aktiivisen ikääntymisen toimintapolitiikka perustuu ikääntyvien ihmisten potentiaalihin hyödyntämiseen sekä palkkatyönä että ilman rahallista korvausta tehtävänä työnä (esimerkiksi perheenjäsenien hoitotyönä tai vapaaehtoistyönä). Se on eräs yhteiskunnallisen investoinnin muoto (aktiivisella sosiaalipolitiikalla voidaan saada huomattavaa taloudellista ja yhteiskunnallista hyötyä). Sen vuoksi ikääntyville kohdennettu uraohjaus voi auttaa maksimoimaan tästä ryhmästä saatavan taloudellisen ja yhteiskunnallisen hyödyn samoin kuin muidenkin, eri elämänvaiheissa olevien ihmisryhmien kohdalla.
- Ikääntyvien osuus väestöstä kasvaa koko ajan, kun taas työikäisten osuus pienenee. Vuoteen 2060 mennessä Euroopan unionin alueella on vain kaksi työikäistä (15–64-vuotiaista) kukaan yli 65-vuotiaista kohti. Sen vuoksi toimintapolitiikalla on varmistettava, että ihmisten ikääntyessä he voivat edelleen osallistua talouselämän ja yhteiskunnan toimintaan. Toimintapolitiikan on myös autettava ylläpitämään

⁵⁶ Euroopan neuvosto (2012). *Lausuma aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden eurooppalaisesta teemavuodesta*.

⁵⁷ Euroopan komission ja Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomission politiikkakatsaus: *Introducing the Active Ageing Index*. Maaliskuu 2013.

taloudellista hyvinvointia ja yhteiskunnan sisäistä eheyttä. Oikein ajoitettu ja kohdennettu uraohjaus tälle ikäryhmälle auttaa siihen kuuluvia kansalaisia jatkamaan osallistumista talouselämän ja yhteiskunnan toimintaan.

- Ikääntyville tarjottava elinikäinen ohjaus tukee Euroopan komission kasvun ja koheesion yhteiskunnallisen investointipaketin sisältöä.⁵⁸
- Eurooppa 2020 -strategian tavoite on nostaa väestön työllisyysaste 75 prosenttiin tulevasta väestönkehityksestä aiheutuvan työvoimapolun ehkäisemiseksi. Tämä tavoite pystytään saavuttamaan paremmin, mikäli ikääntyneillä on käytettävissään pitemmän työuran mahdollistavat tiedot ja tukipalvelut.

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- tukevat ikääntyvien työntekijöiden ohjausta omana ryhmänään monimuotoisuuspolitiikassa sekä edistävät innovatiivisuutta palvelujen tarjoamisessa esimerkiksi tarjoamalla tukea verkkopohjaisen uraohjauspalvelun kautta
- tukevat tiedon siirtämistä sukupolvelta toiselle. Mekanismeja ovat esimerkiksi sukupolvenvaihdot, vanhempien työntekijöiden hyödyntäminen mentoreina ja kouluttajina sekä ikääntyvien uransa aikana keräämän tietämyksen tallentaminen
- tukevat TE-palvelujen osallistumista ikääntyville erityisesti tarkoitetun ohjaustuen tarjoamiseen
- varmistavat, että elinikäinen ohjaus sisällytetään aikuiskoulutusohjelmiin julkisesti rahoitetuissa oppilaitoksissa, ja että ohjaukseen kuuluu aktiivisen ikääntymisen neuvontaa
- kannustavat huomioimaan ikääntyvien tarpeet ohjaajien ja ammatillisen aikuiskoulutushenkilöstön perus- ja jatkokoulutuksessa

- tukevat integroitujen tai yhteisten, kaikenikäisille tarjottavien ohjauspalvelujen ja tiedonjakamisen kehittämistä kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla
- tukevat työnantajien kannustinjärjestelmiä, joilla pidetään ikääntyvien työntekijöiden taidot ajan tasalla sekä ylläpidetään heidän työkykyään elinikäistä oppimista tukevan ohjauksen avulla
- tukevat ikäjohtamiseen perustuvien, johdonmukaisten henkilöstön kehittämisperiaatteiden käyttöönottoa. Kehittämisessä tulee keskittyä yleiseen koulutukseen, taitojen kehittämiseen, uraohjaukseen ja -tiedotukseen sekä joustaviin työskentelymalleihin, mukaan lukien ikääntyvien työntekijöiden uusiin työtehtäviin siirtyminen taitojen ja mukautuvuuden kehittämiseksi ja työllisyyden jatkuvuuden varmistamiseksi
- tukevat rakennemuutoksen seurauksena työpaikkansa menettäneiden ikääntyvien työntekijöiden aktivointipolitiikkaa, joka helpottaa työtehtävien vaihtoa työpaikan sisäisesti tai siirtymistä toiseen työhön
- edistävät urasuunnittelutaitojen kehittämistä koko elämän ajan, mukaan lukien valmistaminen aktiiviseen ikääntymiseen ja eläköitymiseen sekä talouselämän ja yhteiskunnan toimintaan osallistumiseen eläkkeellä
- edistävät elinikäisen ohjauksen tarjoamista ikääntyville ulkoistamalla tehtäviä yhteistyössä toimiville järjestöille
- tukevat kampanjoita, joiden painopiste on aktiivisen ikääntymisen ja terveyden välisessä yhteydessä ja joissa tiedotetaan työnantajille, kuinka ikääntyvä työvoima voi tuoda lisäarvoa ja kuinka uraohjaus voi avustaa siinä
- edistävät tutkimusta elinikäisen ohjauksen roolista aktiivisessa ikääntymisessä.

⁵⁸ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1044&newsId=1807&furtherNews=yes>

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- CEDEFOP (2008). *Career Development at Work: A Review of Career Guidance to Support People in Employment*.
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/12936.aspx>
Saatavana englannin ja saksan kielillä.
- CEDEFOP (2014). *Navigating Difficult Waters: Learning for Career and Labour Market Transitions*.
http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/5542_en.pdf
- CEDEFOP (2014). *Use of Validation by Enterprises for Human Resources and Career Development Purposes*.
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/23963.aspx>
- CEDEFOP (2013). *Return to Work: Work-based Learning and the Reintegration of Unemployed Adults into the Labour Market*.
http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/6121_en.pdf

Saatavana ranskan, saksan, kreikan, italian, liettuan, puolan, portugalin ja espanjan kielillä.

- CEDEFOP (2012). *Working and Ageing: The Benefits of Investing in an Ageing Workforce*.
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/20649.aspx>
- CEDEFOP (2011). *Working and Ageing: Guidance and Counselling for Mature Learners*.
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/19076.aspx>
- CEDEFOP (2015). *Increasing the Value of Age: Guidance in Employers' Age Management Strategies*. Tutkimus nro 44. Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto (Publications Office of the European Union).
<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/5544>

Sosiaalinen osallisuus: Suuntaviivoja erityistä tukea tarvitsevien elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikalle ja TNO-palveluille

Tämä luku sisältää kaksi elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan suuntaviivaa yhteiskunnan eri ryhmien taloudellisen ja sosiaalisen osallisuuden tukemiseksi.

Suuntaviiva 17: TNO-palvelut syrjäytymisvaarassa oleville nuorille

Määritelmä

Riskiryhmiin kuuluville nuorille kohdennettu ohjaus tarkoittaa erilaisia palveluja ja toimenpiteitä, joilla toteutetaan oppilaanohjausta ja urasuunnittelun ohjausta peruskouluissa (ennaltaehkäisevä toimenpide), avustetaan mahdollisia keskeyttäjiä jatkamaan koulunkäyntiä (ennaltaehkäisevä toimenpide) sekä avustetaan koulunkäynnin keskeyttäneitä, työelämän ja opiskelun ulkopuolella olevia nuoria (NEET) palaamaan koulutusväylille, oppisopimuskoulutukseen, työharjoitteluihin tai töihin (korjaavat toimenpiteet).

Kouluissa ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ovat oppilaanohjaus ja urasuunnittelutaitojen kehittäminen joko opetusohjelmaan kuuluvana osana

tai sen lisänä. Ennaltaehkäisevien toimenpiteiden ja interventiodien tarkoitus on puuttua tilanteisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Koulun oma ja ulkopuolinen henkilöstö sekä ohjaajat halutaan mukaan prosessiin mahdollisimman varhain, jotta mahdolliset koulunkäynnin keskeyttäjät pystytään havaitsemaan ja heihin saadaan yhteys.

Koulunkäynnin keskeyttäjät ja niin sanotut NEET-nuoret eivät ole yhtenäinen, samanlaisissa sosiaalisissa olosuhteissa elävä ryhmä. Sen vuoksi elinikäinen ohjaus alkaa haastatteluilla ja harjoituksilla, jotka saavat nuoret pohtimaan omia vahvuuksiaan, heikkouksiaan ja kykyjään sekä tunnistamaan koulun ja muun elämän asettamia esteitä oppimiselle. Lisäksi ohjauksen tarkoitus on rohkaista nuoria jatkamaan koulunkäyntiä tai aloittamaan oppisopimuskoulutus tai muu koulutus. Varhaiseen puuttumiseen kuuluu myös yhteyden muodostaminen nuorten perheeseen ja muihin yhteisöihin.

Koulunkäynnin keskeyttäneille, työelämän ja opiskelun ulkopuolella oleville NEET-nuorille uraohjauspalvelun, TE-palvelujen tai sosiaalipalvelujen tarjoama elinikäinen ohjaus (korjaava toimenpide)

auttaa heitä hyödyntämään kaikkia saatavilla olevia tietolähteitä sekä antaa heille henkilökohtaista ja juuri heitä varten suunniteltua neuvontaa. Siten nämä nuoret pystyvät itse hahmottamaan omien mielenkiinnon kohteidensa ja kykyjensä, vallitsevien olosuhteiden sekä koulutus- ja työmahdollisuuksien väliset yhteydet.

Koulunkäynnin keskeyttäneiden nuorten seuranta- vaiheessa annetaan lisäohjausta henkilökohtaisten toimintasuunnitelmien laatimiseksi ja niiden toteuttamiseksi

Merkittävyys

- EU:n tasolla on selvitetty ja vahvistettu, että ilman ammattitutkintoa olevilla koulunkäynnin keskeyttäneillä kansalaisilla on suurin riski ajautua työttömyyteen ja edelleen pitkäaikais-työttömyyteen.
- Nuorisotyöttömyyden taloudelliset ja yhteiskunnalliset kustannukset ovat huomattavat. EU:n tasolla ne ovat 1,2 prosenttia bruttokansantuotteesta eli 153 miljardia euroa vuodessa⁵⁹.
- Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna koulunkäynnin keskeyttämisestä ja tutkinnon suorittamatta jättämisestä sekä yksilöille että veronmaksajille aiheutuvat taloudelliset ja yhteiskunnalliset kustannukset kertyvät huomattaviksi henkilön elämän aikana. Varhaisella ennaltaehkäisyllä näitä kuluja pystytään vähentämään merkittävästi.
- Koulunkäynnin keskeyttämiset ja tutkinnon suorittamatta jättämiset vaikuttavat kolmen Eurooppa 2020 -strategian yleistavoitteen saavuttamiseen: strategian mukaan koulunkäynnin keskeyttämisasteen tulisi olla alle 10 %, 20–64-vuotiaiden työllisyysasteen tulisi olla vähintään 75 % ja vähintään 20 miljoonaa henkilöä olisi pystyttävä ohjaamaan pois köyhyydestä ja sosiaalisesta syrjäytymisestä.

- Elinikäinen ohjaus on tärkeä nuorisotakuun toteutumista ohjaava ja tukeva tekijä. Nuorisotakuu tarkoittaa, että kaikille alle 25-vuotiaille nuorille, jotka joutuvat työttömiksi tai jotka eivät löydä töitä perusopintojen jälkeen, tarjotaan neljän kuukauden sisällä laadukasta työtä tai koulutusta. Tämä koskee myös nuoria, jotka eivät ole ilmoittautuneet työnhakijoiksi⁶⁰. ”Laadukas työ tai koulutus” tarkoittaa täsmällisemmin henkilökohtaista ohjausta ja henkilökohtaisen toimintasuunnitelman laatimista kyseiselle yksilölle sopivan tarjouksen (työpaikan, jatkokoulutuksen, oppisopimuksen tai harjoittelupaikan) saamiseksi.

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- varmistavat, että elinikäinen ohjaus sisältyy oppilaitoksien strategioihin, jotta mahdolliset koulunkäynnin keskeyttäjät voidaan havaita ja heitä voidaan auttaa löytämään tarkoitus koulunkäynnin jatkamiselle tai laatimaan jatkoa varten hyvä suunnitelma, joka mahdollistaa kouluttautumisen jatkamisen tai peruskoulun tai toisen asteen koulutuksen suorittamisen loppuun asti
- edistävät urasuunnittelutaitojen hankinnan sisällyttämistä peruskoulun opetussuunnitelmaan, yhtenä keinona riskiryhmiin kuuluville tarkoitettujen työkokeilujen
- tukevat kattavan strategian laatimista riskiryhmiin kuuluvia nuoria varten. Tässä strategiassa on oltava suunnitelmat nuorisotakuun toteuttamiselle sekä koulun oman henkilöstön ja ulkopuolisten tahojen (kuten ohjaajien) varhaiselle puuttumiselle
- varmistavat, että koulunkäynnin keskeyttäneille nuorille tarjotaan elinikäistä ohjausta alueellisissa ja paikallisissa Ohjaamo-toimintamallin mukaisissa matalan kynnyksen palveluissa siten, että palvelun käyttäjät oppivat

⁵⁹ Eurofound (2012). *NEETs – Young People Not in Employment, Education or Training: Characteristics, Costs and Policy Responses in Europe*. Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto (Publications Office of the European Union).

⁶⁰ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-4102_en.htm

tuntemaan heitä palvelevat henkilöt ja tuntevat olonsa miellyttäväksi asioidessaan heidän kanssaan

- vahvistavat paikallisten yhteisöjen toimintavalmiuksia sellaisilla alueilla, joilla koulunkäynnin keskeyttäjiä on paljon, jotta mahdolliset keskeyttäjät saavat tukea koulunkäynnin jatkamiseen ja jotta jo keskeyttäneet saadaan takaisin koulutukseen tai työelämään
- tarjoavat TNO-palveluja riskiryhmiin kuuluville nuorille hyödyntämällä etsivän nuorisotyön toimintamallia
- varmistavat, että jokaisella koulunkäynnin keskeyttäneellä nuorella on oma henkilökohtainen suunnitelma koulutusta, työtä ja muita elämäntavoitteita varten
- varmistavat, että koulut suorittavat koulunkäynnin keskeyttäneiden tilanteen seurantaan, tarjoavat TNO-palveluja tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan enimmillään kahden vuoden ajan keskeyttämisen jälkeen
- kehittävät varhaisen puuttumisen strategioita yhteistyössä perheiden kanssa, mihin sisältyy muun muassa tapaamisia perheiden kotona ja läksykerhojen kaltaisen toiminnan järjestämistä
- tarjoavat erityiskoulutusta kaikille riskiryhmiin kuuluvien nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille
- varmistavat, että elinikäinen ohjaus sisältyy ammatilliseen peruskoulutukseen valmentamaan koulutukseen ja työpajatoimintaan
- huomioivat, että nuorisotakuun toteuttamisen tulisi alkaa nuoren ilmoittautumisella TE-palvelujen asiakkaaksi. Sen vuoksi TE-palvelujen tulee pystyä tarjoamaan NEET-nuorille henkilökohtaista ohjausta ja apua oman toimintasuunnitelman laatimiseen, sisältäen jo varhaisessa vaiheessa laaditun henkilökohtaisen tukisuunnitelman, joka pohjautuu molempuolisen sitoutumisen periaatteeseen. Lisäksi TE-palvelujen tulee pystyä tarjoamaan jatkuvaa seurantaan, jonka tarkoitus on estää

ajautuminen pitkäaikaistyöttömyyteen, sekä varmistaa nuoren eteneminen kohti koulutusta tai työllistymistä

- edistävät henkilökohtaistamisen soveltamista yksilöllisten toimintasuunnitelmien laatimista nuorille, joilla on useita esteitä koulutuksen jatkamiselle ja työllistymiselle. Tähän sisältyy yhteistoiminta muiden palvelujen kanssa esimerkiksi terveyteen, henkilökohtaiseen elämään, perheeseen, rikoksiin jne. liittyvien ongelmien selvittämiseksi
- huomioivat asiakkaiden erilaiset taustat ja valmiudet sekä sukupuolen
- sisällyttävät sidosryhmiä kaikilta yhteiskunnan tasoilta nuorille kohdistetun toimintapolitiikan suunnitteluun ja toimeenpanoon esimerkiksi työ- ja oppisopimuskoulutusmahdollisuuksia koskevan tiedon tuottajina
- vahvistavat työnantajien, oppilaitoksien ja TNO-palvelujen tarjoajien välistä yhteistoimintaa nuorten työ-, oppisopimus- ja työharjoittelumahdollisuuksien lisäämiseksi
- kannustavat kouluja, ammatillisia oppilaitoksia ja TE-palveluja rohkaisemaan nuoria yrittäjyyteen ja itsensä työllistämiseen sekä tarjoamaan tähän liittyvää ohjausta
- kehittävät koulujen rehtoreiden, opettajien ja ohjaajien perus- ja jatkokoulutusta siten, että he pystyvät työskentelemään monialaisissa tiimeissä mahdollisten koulunkäynnin keskeyttäjien havaitsemiseksi ja riittävän varhaisen tuen tarjoamiseksi
- edistävät TNO-palveluja tarjoavien organisaatioiden ja palvelujen välistä yhteistoimintaa ja koordinoitua sekä nuorten asianmukaista ohjaamista niiden asiakkaiksi. Tämä pitää sisällään muun muassa oppilaitoksien oman elinikäistä ohjausta tarjoavan henkilöstön, TE-palvelut sekä yhteisöjen kanssa työtä tekevät henkilöt, kuten nuoris- ja sosiaalityöntekijät. Näin maksimoidaan riskiryhmiin kuuluville nuorille tarjottavan tuen vaikutus ja pystytään tarjoamaan heille uskottavaa ja yhtenäistä apua

- vahvistavat TE-palvelujen, TNO-palvelujen tarjoajien, oppilaitoksien sekä nuorten tukipalvelujen välistä yhteistoimintaa
- käyttävät vuosina 2014–20 EU:n koheesio-
politiikan instrumentteja TNO-palvelujen perustamiseen nuorisotakuuohjelmien viitekeh-
yksessä.

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- Oomen, Annemarie ja Plant, Peter (2014). *Early School Leaving and Lifelong Guidance*. ELGPN Concept Note No. 6.
Saatavana englannin ja portugalin kielillä.
- Hughes, Deirdre ja Borbély-Pecze, Tibor Bors (2012). *Youth Unemployment: A Crisis in Our Midst – The Role of Lifelong Guidance Policies in Addressing Labour Market Supply and Demand*. ELGPN Concept Note No. 2.
Saatavana kroatian, hollannin, englannin, kreikan, latvian ja portugalin kielillä.
- Borbély-Pecze, Tibor Bors ja Hutchinson, Jo (2013). *The Youth Guarantee and Lifelong Guidance*. ELGPN Concept Note No. 4.
Saatavana kroatian, englannin, saksan, latvian ja portugalin kielillä.
- ELGPN (2015). ELGPN Tools No. 4: *Designing and Implementing Policies Related to Career Management Skills (CMS)*.

Suuntaviiva 18: TNO-palvelut erityistä tukea tarvitseville

Määritelmä

Tämä suuntaviiva koskee elinikäisen ohjauksen työmuotoja ja välineitä, jotka on suunniteltu erityisesti yhteiskunnan syrjäytyneimpiä ja eniten tukea tarvitsevia ryhmiä varten. Ne auttavat näihin ryhmiin kuuluvia kansalaisia löytämään paikkansa yhteiskunnassa koulutuksen, työn ja muunlaisen yhteiskunnan toimintaan osallistumisen kautta. Näihin ryhmiin kuuluu erityistarpeisia henkilöitä, vammaisia, maahanmuuttajia ja pakolaisia (sekä heidän lapsiaan) sekä muita ihmisiä, joiden henkilökohtaiset, taloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja kielelliset olosuhteet ovat esteinä koulutus- ja työmahdollisuuksien saavuttamiselle ja aktiiviselle kansalaisuudelle. TNO-palvelujen muotoja voivat olla:

- Sosiaalityöntekijöiden, kuntoutusneuvojen ja henkilökohtaisen palveluohjauksen henkilöstön antama ohjaus monitahoisten (henkilökohtaisiin olosuhteisiin, terveyteen ja sosiaalisiin oloihin liittyvien) ongelmien ratkaisemiseksi.
- Uraohjaus ja työllisyysneuvonta.
- Palvelustrategiat, jotka auttavat kansalaisia palaamaan takaisin yhteiskunnan järjestelmien piiriin. Ne sisältävät muun muassa tiedotuksen ja neuvonnan järjestämisen paikkoihin, joissa ihmiset oleskelevat tai ovat tavoitettavissa, kuten erilaisille etnisille ryhmille tarkoitettuihin keskuksiin.

TNO-palvelut voivat sisältyä palveluntarjontastrategioihin ja/tai erityiskoulutusohjelmiin, ja ne voivat olla osa nivelvaiheiden tukea koulutukseen tai työelämään siirryttäessä.

Merkittävyys

- Ryhmillä ja yhteisöillä on vaihtelevat valmiudet hankkia tietoa oppimis- ja työmahdollisuuksista, tulkita tätä tietoa, tehdä mielekkäitä päätöksiä sekä onnistua näiden päätösten toteuttamisessa. Ilman ulkopuolista tai yli-

määräistä tukea heidän lähtökohtaisestikin haasteellisesta urastaan koulutuksessa tai työelämässä voi tulla äärimmäisen vaikea. Elinikäinen ohjaus tukee ja kehittää heidän kykyään selviytyä.

- Kaikilla kansalaisilla on mahdollisuus osallistua yhteiskunnan sosiaalisen ja taloudellisen hyvinvoinnin kohentamiseen. Syrjäytyminen aiheuttaa yhteiskunnallisia haittoja ja taloudellisia kustannuksia esimerkiksi terveydenhuoltojärjestelmälle ja oikeuslaitokselle. Uraohjaukseen erikoistuneen henkilöstön oikea-aikainen ja ennaltaehkäisevä puuttuminen tuottaa yleistä hyötyä ja voi vähentää yhteiskunnalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia.
- Ohjaus auttaa syrjäytyneitä ja syrjäytymisvaarassa olevia ihmisiä saattamalla heitä tukea tarjoavien palvelujen piiriin. Nämä palvelut auttavat kohottamaan motivaatiota sekä tarjoavat ohjausta ja neuvontaa. Niiden avulla voidaan laatia henkilökohtainen toimintasuunnitelma, joka sisältää konkreettiset vaiheet tavoitteiden saavuttamiseksi, mukaan lukien mahdollisesti tarvittava koulutus.
- Elinikäinen ohjaus antaa erityistä tukea tarvitseville ryhmille ja yhteisöille toivoa ja luo positiivisia tulevaisuuden näkymiä. Usein näihin ryhmiin kuuluvat kansalaiset eivät ole tietoisia julkisen sektorin tarjoamista palveluista tai ovat haluttomia käyttämään niitä. Näiden ryhmien saavuttamiseksi on kehitettävä keinoja, jotta suurempi osa niihin kuuluvista saadaan käyttämään palveluja.

Hyvin toimivat TNO-palvelut

Elinikäinen ohjaus on toimivinta, kun TNO-palvelut

- huomioivat asiakkaiden erilaiset taustat ja valmiudet sekä sukupuolen
- asettavat etusijalle elinikäisen ohjauksen roolin yhteiskunnallista tasa-arvoa ja osallisuutta lisäävänä toimintana

- suosivat useiden erilaisten palveluntarjoajien ja muiden lähestymistapojen (kuten mentoreiden, tutoreiden, perheiden, erityisyhteisöjen ja esimerkiksi maahanmuuttajien tai vammaisjärjestöjen kaltaisten ryhmien välisten verkostojen) hyödyntämistä, jotta erityistä tukea tarvitsevat ryhmät tavoitetaan heidän yksilöllisistä vaikeuksistaan tai muodollisten avustuspalvelujen käytön vastustuksesta huolimatta
 - sisällyttävät nämä ryhmät ja niiden edustajat heille tarkoitettujen TNO-palvelujen suunnitteluun, toteutukseen ja seurantaan, ryhmien omat vahvuudet ja tarpeet huomioiden
 - edistävät ryhmien toimintakykyä kouluttamalla palveluyksiköiden johtajia ja ohjauksen toteutuksesta vastaavaa henkilöstöä
 - tukevat toiminnan toteuttamista sellaisten tahojen ja organisaatioiden kautta, jotka ovat erikoistuneet työskentelemään tiettyjen erityistä tukea tarvitsevien ryhmien kanssa. Lisäksi tuetaan näiden tahojen edustajien uraohjaus- ja neuvontatyötä
 - varmistavat, että ohjaajilla on tarvittava koulutus, jotta he pystyvät työskentelemään tehokkaasti näiden ryhmien kanssa. Siihen tulee sisältyä monikulttuurikoulutusta sekä koulutusta kulttuurierojen huomiointiin ohjaus- ja neuvontatyössä
 - tukevat erityistä tukea tarvitseville ryhmille tarjottavien TNO-palvelujen käyttöä, asiakas- ja työntekijätyytyväisyyttä ja tuloksia mittaavan tiedon keräämistä ja analysointia.
- CEDEFOP (2013). *Guidance for Immigrants: The Labour Market Potential of Diversity*. Presentations and papers from a peer learning event. <http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/events/guidance-immigrants-labour-market-potential-diversity>
 - CEDEFOP (2013). *Empowering Vulnerable Adults to Tackle Labour Market Challenges*. <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/21318.aspx>
 - Hughes, Deirdre ja Borbély-Pecze, Tibor Bors (2012). *Youth Unemployment: A Crisis in Our Midst – The Role of Lifelong Guidance Policies in Addressing Labour Market Supply and Demand*. ELGPN Concept Note No. 2. Saatavana kroatian, hollannin, englannin, kreikan, latvian ja portugalilaisilla kielillä.
 - Borbély-Pecze, Tibor Bors ja Hutchinson, Jo (2013). *The Youth Guarantee and Lifelong Guidance*. ELGPN Concept Note No. 4. Saatavana kroatian, englannin, saksan, latvian ja portugalilaisilla kielillä.
 - Oomen, Annemarie ja Plant, Peter (2014). *Early School Leaving and Lifelong Guidance*. ELGPN Concept Note No. 6. Saatavana englannin ja portugalilaisilla kielillä.
 - ELGPN (2015). ELGPN Tools No. 4: *Designing and Implementing Policies Related to Career Management Skills (CMS)*.
 - ELGPN (2015). ELGPN Tools No. 5: *Strengthening the Quality Assurance and Evidence-base of Lifelong Guidance*.
 - Launikari, M. ja Puukari, S. (Eds.) (2005). *Multicultural Guidance and Counselling – Theoretical Foundations and Best Practices in Europe*. http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/15622_multicultural_guidance_and_counselling.pdf

Lisätietoa päätöksenteon perustaksi

- CEDEFOP (2014). *Valuing Diversity: Guidance for the Labour Market Integration of Migrants*, Working Paper No. 24. Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto (Publications Office of the European Union). <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/6124>

LIITE: Suuntaviivojen soveltamista tukevat ELGPN-työvälineet

ELGPN Tools No. 1. *Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka: Eurooppalaisia lähtökohtia kansalliselle kehittämistyölle*: työkirja, jossa annetaan esityksiä neljään EU:n ministerineuvoston päätöslauselmassa (2008) määritettyyn, elinikäistä ohjausta koskevaan pääteemaan liittyvän toimintapolitiikan kehittämiseen. Nämä teemat ovat:

- Urasuunnitteluvalmiudet.
- Saatavuus, mukaan lukien aiemman kokemuksellisen osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (APEL).
- Koordinointi ja yhteistoiminta elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen kehittämisessä.
- Toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen kehittämisen tutkimusperusta ja laadunvarmistus.

ELGPN Tools No. 2. *Lifelong Guidance Policy Development – Glossary*: sanasto, joka sisältää elinikäisen ohjauksen (LLG) toimintapolitiikan kehittämiseen ja ohjaukseen liittyvien termien määritelmät, jotka ELGPN-verkoston jäsenet ovat yhteisesti hyväksyneet. Tämä sanasto on tarkoitettu tukimateriaaliksi kaikkien muiden ELGPN:n työvälineiden ja materiaalien käyttöä ja kääntämistä varten.

ELGPN Tools No. 3. *Tutkimusperustainen opas ohjauksjärjestelyjä koskevaan päätöksentekoon ja palvelujen toteuttamiseen*, laatija Tristram Hooley (tiivistelmä saatavana suomeksi): opas, johon on koottu olemassa olevat kansainväliset tutkimustulokset elinikäisen ohjauksen vaikuttavuudesta, mukaan lukien ohjauksen koulutukselliset vaikutukset, talouteen ja työllistymiseen liittyvät vaikutukset sekä yhteiskunnalliset vaikutukset.

ELGPN Tools No. 4. *Designing and Implementing Policies Related to Career Management Skills (CMS)*: tässä

raportissa annetaan esityksiä urasuunnittelutaitoihin liittyvän toimintapolitiikan kehittämiseen ja soveltamiseen.

ELGPN Tools No. 5. *Strengthening the Quality Assurance and Evidence-base of Lifelong Guidance*: tämä raportti sisältää materiaaleja sidosryhmien kanssa käytäviin neuvotteluihin sekä toimenpide-esityksiä elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen jatkuvaa kehittämistä varten. Painopistealueita ovat laadunvarmistuksen tehostaminen ja tutkimusperustaisen toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen luominen.

Lisäksi ELGPN-verkosto on julkaissut temaattisia katsauksia (Concept Note) ja yhden tutkimusraportin (Research Paper), joissa tuodaan esille tämänhetkisen toimintapolitiikan haasteita elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan kehitystyön näkökulmasta:

ELGPN Concept Note No. 1. *Flexicurity: Implications for Lifelong Career Guidance*. Ronald G. Sultana.

ELGPN Concept Note No. 2. *Youth Unemployment: A Crisis in Our Midst - The Role of Lifelong Guidance Policies in Addressing Labour Market Supply and Demand*. Deirdre Hughes ja Tibor Bors Borbély-Pecze.

ELGPN Concept Note No. 3. *Career Management Skills: Factors in Implementing Policy Successfully*. Dorianne Gravina ja Miha Lovšin.

ELGPN Concept Note No. 4. *The Youth Guarantee and Lifelong Guidance*. Tibor Bors Borbély-Pecze ja Jo Hutchinson.

ELGPN Concept Note No. 5. *Work-based Learning and Lifelong Guidance Policies*. Tibor Bors Borbély-Pecze ja Jo Hutchinson.

ELGPN Concept Note No. 6. *Early School Leaving and Lifelong Guidance*. Annemarie Oomen ja Peter Plant.

ELGPN Concept Note No. 7. *Career Guidance in Initial and Continuous Teacher Training.*

NVL/ELGPN Concept Note: *A Nordic Perspective on Career Competences and Guidance.* Rie Thomsen.

ELGPN Research Paper No. 1. *An Analysis of the Career Development Items in PISA 2012 and of their Relationship to the Characteristics of Countries, Schools, Students and Families.* Richard Sweet, Kari Nissinen ja Raimo Vuorinen.

EUROPEAN LIFELONG GUIDANCE POLICY NETWORK (ELGPN) aims to assist the European Union Member States (and the neighbouring countries eligible for the Erasmus+ Programme) and the European Commission in developing European co-operation on lifelong guidance in both the education and the employment sectors. The purpose of the Network is to promote co-operation and systems development at member-country level in implementing the priorities identified in EU 2020 strategies and EU Resolutions on Lifelong Guidance (2004; 2008). The Network was established in 2007 by the Member States; the Commission has supported its activities under the Lifelong Learning Programme and the Erasmus+ Programme.

TÄSSÄ JULKAISUSSA esitetään suuntaviivoja elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan ja palvelujärjestelyjen kehittämiseen opetus-, koulutus-, työllisyys- ja sosiaalialoilla. Suuntaviivojen tarkoituksena on edistää kansalaisten urasuunnittelutaitojen kehittämistä sekä urapalvelujen ja -työvälineiden ammatillisuutta. Tavoitteena on myös osoittaa, kuinka elinikäisen ohjauksen yhtenäiset toimintapolitiikat ja palvelujärjestelyt edesauttavat koulutus-, työllisyys-, nuoriso- ja yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden saavuttamista. Kirjassa esitetyt suuntaviivat, vaihtoehdot ja indikaattorit on tarkoitettu päättäjien, toimintapolitiikan kehittäjien, yhteiskunnallisten sidosryhmien, kansalaisyhteiskunnan toimijoiden, tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen (TNO-palvelujen), asiantuntijoiden, ohjaajien ja heidän kouluttajiensa käyttöön. Suuntaviivoihin on koottu ELGPN:n jäsenien vuosina 2007–15 tekemä toimintapolitiikan kehitystyö.

ELGPN-verkosto on merkittävä elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan kehittäjä Euroopassa. Suomen lisäksi siihen on kuulunut toimintakausina 2007–15 yhteensä 31 jäsenmaata (AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FR, HR, HU, IE, IS, IT, LV, LT, LU, MT, NL, NO, PL, PT, RO, RS, SE, SI, SK, TR, UK) sekä yksi tarkkailijamaa (CH). Jäsenmaat ovat nimittäneet itse edustajansa verkostoon sekä ohjauksen järjestämisestä vastaavista ministeriöistä että valtionhallinnon ulkopuolisista sidosryhmistä. Jäsenvaltiovetoisena verkostona ELGPN on esimerkki avoimen koordinaation menetelmän innovatiivisesta soveltamisesta Euroopan unionissa.